

Protokół

34. posiedzenia I. sesji IX. peryodu Sejmu galicyjskiego

z dnia 3. listopada 1908 r.

Początek o godzinie 10 minut 35 przed południem.

Przewodniczący: Marszałek krajowy J. E. St. hr. Badeni.

Sekretarze: Mieczysław Urbański, Stanisław Henryk hr. Badeni, Jan Wasung, Zacharyasz Skwarko.

Obecnych posłów 131.

Ze strony Rządu: c. k. Wiceprezydent Namiestnictwa Włodzimierz hr. Łoś i Dr. Julian Kleeberg.

Marszałek konstatuje dostateczną ilość posłów i otwiera posiedzenie.

Marszałek oznajmia, iż protokół 32 posiedzenia uważa za przyjęty, gdyż nie wniesiono przeciw niemu żadnych zarzutów, protokół 33. posiedzenia złożony jest w biurze sejmowem do przejrzenia.

Sekretarz St. hr. Badeni odczytuje spis petycyj wniesionych po dzień 3. listopada 1908 roku, które przydzielono następującym komisjom, a mianowicie:

Komisji szkolnej: L. s. 3211.

Komisji gminnej: L. s. 3214.

Komisji petycyjnej: L. s. 3210, 3213.

Marszałek wzywa sekretarza do odczytania złożonych interpelacyj.

Sekretarz p. Skwarko odczytuje interpelacje, które opiewają:

I n t e r p e l a c y a

posła Skwarki i tow. do c. k. Rządu, w sprawie nieustawowego postępowania władz przy odpisaniu podatków, wskutek klask elementarnych we wsi Piatnice powiatu dobromilskiego.

W roku 1907 wniosła gmina wsi Piatnica doniesienie do c. k. Starostwa w Dobromilu o delegowanie komisji do oceny szkody elementarnej w ozimocie, którą spowodowały śniegi i deszcze, a to w celu uzyskania odpisu podatków.

Na to w sierpniu bieżącego roku przyszło do gminy uwiadomienie, że kilku gospodarzom odpisano tylko po kilka haleczy podatku.

Komisarza we wsi nie było; szkód nikt nie oceniał. A może komisarz, tylko na papierze zrobił komisję, by zarachować kosztu komisyjne?

Wprawdzie 24. i 27. października tego roku c. k. nadkomisarz skarbu Woliński przeprowadzał dochodzenia dyscyplinarne w oddziale podatkowym c. k. Starostwa w Dobromilu, słuchał wójtów z innych gmin, jednak członków gminy wsi Piatnicy,

mimo wniesionego przez nich na piśmie zażalenie nie przesłuchał.

Więc zwróciła się pokrzywdzona gmina do nas o pomoc pismem pod ./.).

Zapytujemy wobec tego c. k. Rząd :

Czy skłonnym jest przeprowadzić ściśle dochodzenia kto to zawinił, że członków gminy wsi Piatnicy pokrzywdzono w ich prawie żądania odpisania podatku, wskutek nieszczęść elementarnych?

Czy pociągnie winnego do odpowiedzialności?

Czy zarządzi dodatkowo odpisanie podatków mieszkańcom Piatnicy, które bez ich innej dotychczas nie nastąpiło?

Interpelant:
Z. Skwarko.

Kiweluk, T. Staruch, A. Staruch, Dumka, Oleśński, Sodomora, Winniczuk, Sandulak, Makuch, Jampolski, Cieluch, Jedynak, Bojko, Witos.

Poczta Dobromil. Piatnice 27.X. 1908.

Wielmożny Panie Pośle!

W r. 1907 wniosła podpisana gmina doniesienie do c. k. Starostwa w Dobromilu o delegowanie komisji do oszacowania szkody elementarnej w ozimieniu, z wyleżenia śniegu i deszczów. Przed 6 tygodniami otrzymała gmina zawiadomienie z c. k. Starostwa w Dobromilu o odpisaniu podatków kilku gospodarzom i to po kilka halerzy, zdziwiło to przeto podpisanym, że im, jako najbardziej poszkodowanym, nie odpisał komisarz ani halerza podatku. Wina w tem, że komisarza we wsi całkiem nie było, żadnych szkód nikt nie szacował. Zachodzi podejrzenie, że komisarz na swoją rękę przeprowadził w domu komisję, zarachował koszta komisyjne, a podpisanym nie odpisał należnych podatków.

Ponieważ zjechał dnia 24—27 tego

miesiąca do Dobromila na lustrację i dochodzenia dyscyplinarne nadradca skarbu p. Woliński do oddziału podatkowego c. k. Starostwa w Dobromilu i przesłuchał wójtów z innych gmin, którzy żalili się na takie komisyjne dochodzenia, wniosła podpisana gmina na jego ręce — pod adresem c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu — zażalenie i prosiła o przesłuchanie wszystkich podpisanych.

Czy już nie miał czasu p. nadz. rca, czy z innych względów — nas nie przesłuchał i odjechał.

Ponieważ Wielmożny Panie Pośle jesteśmy pokrzywdzeni, że nam podatków choćby w części c. k. Starostwo nie odpisało, ponimo należytego doniesienia, prosimy o łaskawe wniesienie w tej sprawie interpelacji do W. P. c. k. Namiestnika i Marszałka kralowego, żeby tę sprawę natychmiast zbadali i winnego urzędnika do odpowiedzialności pociągnęli.

Za trud Pański serdecznie dziękujemy.

Z poważaniem Urząd gminny.

Piatnice dnia 27. października 1908.

Teodor Prokopiec, wójt, Jan Hartman, radny, Waško Propiec, Mikołaj Prokopiec, Moses Gleich, Iwan Wołoszyn, Franciszek Schmidt, Iwan Giera, Iwan Procyk, Iwan Wojteczko, Franciszek Stolarczyk, Mikołaj Mikula, Mikołaj Gielżyński, Waško Kajokaj, Jurko Zwarycz, spadkobiercy, Zazulaka, Iwan Chmielecki, Stefan Prokopiec, Michał Łoza, Fedko Prokopiec, Kazimierz Fal, Waško Kizyna, Iwan Hartman, Waško Gielżyński, Zofia Kozub, Tomasz Jurasz, Marya Horniak, Waško Wołoszyn, Józef Hartman, Andrzej Tyro, Mikołaj Głucki, Józef Jakób, N. Zubalski, Dmytro Dacko, Wincenty, Sawicki, Franciszek Hartman, Michał Zajac, Fedko Wołoszyn, Waško Jurczyszyn, Iwan Kek, Waško Wołoszzy, Fedko Wołoszyn, Rózia Gleich, Pinakas Gleich, Mikołaj Wołoszyn, Kron Gleich
Nr. d. 35, Kron Gleich Nr. d. 42.

I n t e r p e l a c y a

posła Winniczuka i tow. do Wysokiego c. k. Rządu w sprawie utworzenia posterunku c. k. żandarmeryi we wsi Tyśmieniczany, pow. Stanisławów.

Gmina Tyśmieniczany liczy 2500 dusz, we wsi żyje kilkanaście rodzin żydowskich, jest kilka sklepów i szynków. Skutkiem wielkiej ilości szynków, moralność w tej gminie pozostawia bardzo wiele do życzenia, bo kradzieże i bójki są na porządku dziennym; najbliższy posterunek żandarmeryi jest w Czermejowie oddalony o 10 km. Chociaż w gminie Tyśmieniczany w środku wsi byłoby odpowiednie pomieszczenie dla c. k. żandarmeryi, chociaż gmina o ten posterunek oddawna się stara, mimo to Wysoki c. k. Rząd zwleka z utworzeniem tam posterunku.

Zapytujemy przeto Wysoki c. k. Rząd, czy jest skłonny utworzyć posterunek c. k. żandarmeryi w Tyśmieniczanych, w pow. stanisławowskim i w ten sposób przyczyni się choć w części do usunięcia zagnieżdzonej w tej wsi demoralizacji?

Interpelant:
Winniczuk.

Skołyszewski, Ptak, Myjak, Jedynek, Kędzior, Sandulak, Cieluch, Styła, Bojko, Skwarko, Kiweluk, Sodomora, Dumka, A. Staruch, T. Staruch, Oleśnicki.

I n t e r p e l a c y a

posła Winniczuka i tow. do Wydziału krajowego w sprawie nieprzyznania droźnikom Iwanowi Tepenoha z Jezupola odpowiedniej emerytury.

Iwan Tepenoha z Jezupola służył jamostowy strażnik w Jezupolu przy drodze krajowej Sielec-Kłubowce przez 19 lat. W służbie tej stracił wzrok, tak, że stał się niezdolnym do jakiegokolwiek pracy; ma żonę i 3 drobnych dzieci.

Wysoki Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 21. września 1906 L. 92345

wyzaczył mu emeryturę w kwocie 9 kor. 36 gr. miesięcznie, t. j. 30 gr. dziennie, która to kwota po myśli interpelantów nie wystarcza, aby z niej żyć.

Zapytujemy przeto Wysoki Wydział krajowy, czy jest skłonny przyznać Iwanowi Tepenoha z Jezupola emeryturę, z której mógłby przynajmniej żyć.

Interpelant:
Winniczuk.

Oleśnicki, Skołyszewski, Sandulak, Krężel, Bojko, Styła, Cieluch, Myjak, Jedynek, Skwarko, Sodomora, Dumka, T. Staruch, A. Staruch.

I n t e r p e l a c y a

posła Dra Oleśnickiego i tow. do c. k. Rządu w sprawie nauki języka ruskiego w ludowej szkole w Próchniku oraz świątkowania ruskich świąt.

W gminie Próchnik pow. jarosławskiego jest ludowa szkoła 4-klasowa, do której uczęszcza przeciętnie 50—60 dzieci gr. kat. obrządku, pobierających naukę religii od ruskiego katechety w ruskim języku.

W tej szkole jednak niema wcale nauki ruskiego języka, a skutkiem tego jest też niemożliwa nauka religii, bo dzieci nie umieją czytać po rusku i nie mogą korzystać z ruskich podręczników.

Również nie zachowują ci gr.-kat. urządzenie w tej szkole grecko-katol. świąt.

Rusini gminy Próchnik udawali się kilkakrotnie do c. k. Rady szkolnej krajowej o zaprowadzenie ruskiego języka w tej szkole, chociażby jako nadobowiązkowego tylko, jak zarówno i danie możności gr.-k. uczniom zachowywać gr.-kat. święta — ale daremnie.

Nawet miejscowa Rada szkolna w Próchniku powzięła w r. 1908 uchwałę o zaprowadzeniu w tej szkole ruskiego języka jako obowiązkowego dla Rusinów a nadobowiązkowego dla Polaków — lecz i to nie miało skutku.

Wobec tego zapytujemy:

1) Czy znane jest c. k. Rządowi powyższe pokrzywdzenie ruskiej ludności w Próchniku?

2) Czy jest Rząd skłonny zarządzić jak najrychlej zaprowadzenie w 4-klasowej szkole ludowej w Próchniku naukę języka ruskiego, co najmniej jako nadobowiązkowego, jak również świątkowania świąt gr.-kat. dla uczniów gr.-kat. obrządku?

Interpelant:
Oleśnicki.

Makuch, Kurowiec, Kryswaty, Lewicki, Tracz, Myroniuk-Zajaczk, Winniczuk. A. Staruch, T. Staruch, Dumka, Sodomora, Kiweik, Skwarko, Sandulak.

I n t e r p e l a c y a

posła Oleśnickiego i tow. do c. k. Rządu w prawie nieprawidłowości w urzędowaniu c. k. urzędu podatkowego w Dobromilu.

Urząd podatkowy w Dobromilu, na którego czele stoi c. k. poborca Joachim Blemer, dopuszcza się ciężkich urzędowych nieprawidłowości i sekatur wobec osób, które w życiu prywatnem miały nieszcześnie czemkdlwiekbaż p. Blemerowi.

Kontraktem z 12. lipca 1907 kupił Andrzej Mańko, kontrolor miejskiej kasy w Dobromilu od Adolfa Zawera realność, za 3650 K, od którego to interesu wymierzyl urząd podatkowy w Dobromilu nakazem do L. 131605/07 należność 110 K 40 h.

Mimo, że wartość realności, jak świadczy wysoka cena kupna daje więcej jak 30-krotne pokrycie dla tej należności, za-intabulował ją urząd podatkowy w Dobromilu nietylko na tej kupionej realności, lecz jeszcze na rodowych realnościach kupującego i zaraz po zaintabulowaniu rozpoczął jeszcze przeciw niemu mobilarną egzekucję, nie zważając na to, że tenże wniósł prośbę o rozłożenie należności tej na raty.

Co do tego załatwienia, to p. Blemer postawił wniosek na odmówienie i rzeczywiście c. k. Dyrekcyja okręgu skarbowego w Przemyślu załatwiła ją odmownie — mimo, że wszystkim innym petentom p. Blemer stawiał wnioski zupełnie odmienne — jednakże krajowa Dyrekcyja skarbu rezolucyą z dnia 20. lipca 1908 l. 14720 zmieniła to orzeczenie i zezwoliła na spłatę w trzech równych ratach.

Pomimo tego prowadził c. k. Urząd podatkowy w Dobromilu zupełnie już bezprawnie egzekucję przeciw Andrzejowi Mańko i doprowadził do licytacji ruchomości, która dopiero na telegraficzny nakaz c. k. Prokuratoryi skarbu zasystowaną została.

Jednakowoż w tym samym dniu, t. j. 14 lipca 1908 zarządził p. Blemer — chociaż nie zachodziło żadne niebezpieczeństwo — ponowne fantowanie rzeczy A. Mańka i przenoszenie tychże i dopiero na interwencyę c. k. starosty zgodził się na to, by ruchomości nie przenoszono.

Za to wydał p. Blemer w tym samym dniu i doręczył Mańkowi edykt ponownej licytacji ruchomości poprzednio zajętych, które już raz c. k. Prokuratozyą skarbu od sprzedaży wyłączone zostały.

Zważywszy, że to jest postępowanie przeciw ustawie i wobec nowego zabezpieczenia tej należności zupełnie niepotrzebne, że ono drażniło tylko i tak już ciężko obciążonego podatnika, zapytują podpisani:

1) Czy wiadomo jest c. k. Rządowi to postępowanie c. k. Urzędu podatkowego w Dobromilu, a w szczególności p. Joachima Blemera?

2) Czy jest on skłonny temu postępowaniu stanowczo raz koniec położyć?

Interpelant:
Oleśnicki

Kurowiec, Tracz, Skwarko, Sodomora, Makuch, Lewicki, Kiweluk, T. Staruch, Dum-

ka, A. Staruch, Winniczuk, Sandulak, Kry-sowaty, Myroniuk-Zajczuk.

I n t e r p e l a c y a

posta Oleśnickiego i tow. do c. k. Rządu w sprawie nadużyć c. k. Starostwa w Drohobyczu przy przeprowadzeniu konkurencji na dokupienie gruntu na cmentarz i reparaacji budynków parafialnych w Ripczycach.

Jeszcze 22. lutego 1906 uchwalili komitet parafialny w Ripczycach konieczną potrzebę dokupienia gruntu pod cmentarz parafialny i restaurację budynków parafialnych. Po rozprawie konkurencyjnej, przeprowadzonej dnia 5. lipca 1906 wydało c. k. Starostwo w Drohobyczu orzeczenie konkurencyjne z dnia 16. lipca 1906 L. 28344, gdzie między innymi orzekło, że kupiony za zebrane pieniądze na podstawie tego orzeczenia cmentarz, ma być cmentarzem gminnym, zatwierdzając ręką zapadła uchwałę stron konkurencyjnych, chociaż taka uchwała nie była powzięta, bo zastępca obszaru dworskiego zastrzegł się co do cmentarza gminnego nie konkuruje i nie głosował miejscowy proboszcz i zastępca Przew. Konsystorza, więc dwa głosy były za tem, ażeby cmentarz był parafialny, a tylko jeden głos Jana Prystaja był za tem, że cmentarz ma być gminnym, a naczelnik gminy, którego w tem orzeczeniu liczy się wedle ustawy konkurencyjnego z 15. sierpnia 1866 (§. 16.) nie ma przy rozprawie konkurencyjnej głosu. Także zadecydowało w tem orzeczeniu c. k. Starostwo w Drohobyczu, że kasyerem mających zebrać się pieniądze ma być Jan Prystaj wbrew §. 20. wspomnianej ustawy konkurencyjnej, by tem pewniej wbrewustawowe orzeczenie co do cmentarza gminnego przeprowadzić. Przeciw temu orzeczeniu wniósł proboszcz rekurs do c. k. Namiestnictwa we Lwowie i to reskryptem z dnia 31. grudnia 1906 l. 115399 uchyliło z urzędu ten ustęp z orzeczenia c. k. Starostwa, w którym po-

stanawia się rozszerzenie istniejącego cmentarza gminnego w Ripczycach pieniędzmi złożonemi przez gr.-kat. parafianów w Ripczycach, bo cmentarz gminny nie należy wedle §. 36. ustawy z dnia 7. maja 1874 L. 50. do potrzeb gminy parafialnej, nie tykając zresztą innych w rekursie podniesionych zarzutów. Jednak mimo tego reskryptu wójt Jurko Prystaj wraz z bezprawnie ustanowionym kasyerem pieniędzy konkurencyjnych, a swoim synem Iwanem Prystaj zebrawszy pieniądze konkurencyjne kupili za te pieniądze na rzecz gminy Ripczycze grunt na cmentarz gminny, bez uchwały Rady gminnej w Ripczycach i bez odpowiedniego pełnomocnictwa i dopiero dnia 6. września 1907 niekompletna i nielegalnie zwołana Rada gminna uchwaliła wbrew reskryptowi c. k. Namiestnictwa, ażeby za te pieniądze konkurencyjne kupiony grunt zainstalować na gminę. Przeciw tej uchwale Rady gminnej wniósł proboszcz i radny ks Michał Baczyński na ręce naczelnika gminy rekurs do c. k. Starostwa w Drohobyczu w ustawowo przypisanym terminie, ażeby na podstawie § 105. ust. gmin. wzbronić wykonanie tej uchwały jako z ustawą niezgodnej, jednakowoż mimo urgensów do dnia dzisiejszego nie otrzymał na ten rekurs orzeczenia c. k. Starostwa.

Taka manipulacja wójta Jurka Prystaja groźnym konkurencyjnym była widocznym nadużyciem władzy urzędowej i na wniesione doniesienie karne do c. k. Prokuratury państwa w Stryju prowadzone były w c. k. Sądzie powiatowym w Medenicach L. Z. 135/7 dochodzenia, gdzie w całej pełni wykazało się to nadużycie, a c. k. Prokuratura państwa w Stryju odstąpiła akta c. k. Starostwu w Drohobyczu do ukarania Jurka Prystaja w drodze administracyjnej, jednak c. k. Starostwo dotychczas tego nie uczyniło. Nadto kasyer pieniędzy konkurencyjnych Iwan Prystaj już od przeszło dwu lat nie chce przewodniczącemu komitetu mimo kilkakrotnego zawezwania złożyć rachunki z ze-

branych pieniędzy konkurencyjnych, przez co zecrane pieniądze konkurencyjne przez wójta Jurka Prystaja leżą nieoprocentowane i nie wiedzieć nawet, czy w rękach wójta, czy jego syna Iwana Prystaja, przez co komitet nie może przystąpić do przyznanych w orzeczeniu konkurencyjnym reparacji budynków parafialnych, a z tego powonu budynki parafialne niezreperowane przez dwa lata tak się zdezylowały, że teraz potrzeba będzie daleko większych wydatków do ich reperatury, jak przed dwoma laty.

Odpowiednie przedstawienia z żądaniem, ażeby zmusić Iwana Prystaja do złożenia rachunków i zrzucenia go z kasyerstwa, osobliwie, że on nie należy nawet do gr.-kat. parafianów w Ripczycach, a to tak od urzędu parafialnego, jak i od komitetu parafialnego, mianowicie pisma urzędowe l. 63. z dnia 6. czerwca 1906, l. 84. z dnia 10. paźdz. 1906, l. 117. z dnia 24. października 1907, l. 30. z dnia 20. marca 1908 do c. k. Namiestnictwa l. 46. z dnia 30. kwietnia 1908, jak także pismo do prezydium c. k. Starostwa w Drohobyczu l. 138. i z dnia 9. grudnia 1907 pozostały dotychczas bez odpowiedzi i załatwienia, przez co komitet parafialny nie ma od kasyera dotychczas przedłożonych rachunków i przez co ten komitet urzęduje już trzeci rok dłużej, jak ustawa przypisuje, a c. k. Starostwo w Drohobyczu nie chce nakazać wyboru nowych członków komitetu parafialnego. W tej sprawie jeździła już nawet deputacya gr.-kat. parafian w Ripczycach do pena starosty Noela i przegstawiała, że wójt Jurko Prystaj przez takie zarządzenie pieniędzmi konkurencyjnymi naraża ich na wielką stratę i oni będą od niego domagać się zwrotu szkody, a pan starosta odpowiedział na to deptatowi Oleksie Kobielnikowi: „A co mu zrobicie, on przeoie nic niema i żadnych podatków nie płaci!“

Wobec takiego rozmyślnego i wbrewustawowego postępowania c. k. Starostwa

w Drohobyczu na szkodę stron konkurencyjnych zapytują podpisani:

1) Czy c. k. Rząd zbada ściśle tę sprawę i ukarze winnych?

2) Czy poleci c. k. Starostwu jak najprędzej odebrać rachunki i kasę pieniędzy konkurencyjnych o Iwana Prystaja, wójta w Ripczycach za nadużycia władzy urzędowej i czy jego jako nieopłacającego żadnych podatków zrzuci z wójtostwa?

3) Czy poleci c. k. Starostwu w Drohobyczu, ażeby zarządziło wybór nowych członków komitetu parafialnego w Ripczycach?

4) Czy poleci c. k. Starostwu w Drohobyczu pieniądze konkurencyjne oddać odpowiednio przepisom ustawy komitetowi parafialnemu, ażeby tenże mógł przystąpić do wykonania reparacji w orzeczeniu z d. 16 lipca 1906 l. 28.244 wskazanych?

Interpelant:
Oleśnicki.

Tracz, Lewicki, Winniczuk, Kurowiec, T. Staruch, A. Staruch, Dumka, Sodomora, Sandulak, Kiweluk, Makuch, Skwarko, Krysowaty, Myroniuk-Zajaczuk.

I n t e r p e l a c y a

posła Dra Oleśnickiego i tow. do c. k. Rządu w sprawie samowolnej przemiany wykładowego języka w szkole ludowej w Zadarowie z ruskiego na polski.

W ludowej szkole w Zadarowie pow. Buczacz był od czasu założenia tej szkoły, t. j. od r. 1866 ruski język, językiem wykładowym. Około r. 1890 poczęli nauczyciele na własną rękę wprowadzać stopniowo język polski w tej szkole. Działo się to powoli — jeszcze w r. 1902 przy wyznaczaniu konkursów nauczycielskich była ta szkoła oznaczona jako szkoła z ruskim językiem wykładowym, jednak już w r. 1907 w takim konkursie oznaczono ją jako szkołę z językiem wykładowym polskim.

Widząc podstępne zaprowadzanie pol-

skiego języka wykładowego w gminie gdzie niema ani jednego polskiego dziecka w szkole, zwierzchność gminna powzięła uchwałę dnia 31. sierpnia 1906, aby ponownie wprowadzono ruski język jako wykładowy do szkoły ludowej w Zadarowie i tą uchwałę przesłała 6. września 1906 do c. k. Rady szkolnej kraj. we Lwowie. Na to podanie niema dotąd ani decyzji ani rozstrzygnięcia, a w szkole panuje wyłącznie polski język wykładowy.

Wobec tego w najwyższym stopniu bezprawnego stanu -- zapytujemy:

1) Czy znany jest c. k. Rządowi powyższy fakt?

2) Czy skłonny jest Rząd spowodować bezzwłocznie sprawiedliwe merytoryczne załatwienie tej sprawy?

Interpelant:
Oleśnicki.

Winniczuk, T. Staruch, A. Staruch, Dumka, Sodomora, Kiweluk, Myroniuk-Zajaczuk, Krysowaty, Tracz, Lewicki, Sandulak, Skwarko, Kurowiec, Makuch.

Marszałek oznajmia, że odczytane interpelacje odstąpi p. Komisarzowi rządowemu, względnie Wydziałowi krajowemu.

Przemawia członek Wydziału krajowego p. Jahl i odpowiada na interpelację pp. Loewensteina i tow. z dnia 23. paźdź. 1908 w sprawie wykonania uchwały Sejmu z dnia 19. marca 1907, polecającej Wydziałowi krajowemu zbadanie przyczyn zubożenia ludności żydowskiej w kraju.

Izba przystępuje do porządku dziennego, którego punktem pierwszym jest:

Sprawozdanie komisji petycyjnej w sprawie petycji Stanisława Gidlewskiego prowizorycznego kierownika apteki krajowego szpitala powszechnego we Lwowie o udzielenie mu veniam aetatis.

Sprawozdawca p. Michałowski odczytuje sprawozdanie komisji, zakończone następującym wnioskiem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Sejm udziela p. Stanisławowi Gidlewskiemu, prowizorycznemu kierownikowi apteki krajowego szpitala lwowskiego veniam aetatis celem uzyskania stałej nominacji na kierownika apteki wspomnianego szpitala“.

Izba uchwała bez rozprawy powyższy wniosek komisji.

Następuje:

Sprawozdanie Komisji petycyjnej w sprawie Hipolita Maryana Nowickiego prowizorycznego etatowego pisarza przy krajowym szpitalu powszechnym o veniam studiorum.

Sprawozdawca p. Michałowski odczytuje sprawozdanie komisji, zakończone następującym wnioskiem;

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Panu Hipolitowi Maryanowi Nowickiemu udziela się veniam studiorum celem uzyskania stabilizacji na posadzie pisarza etatowego“.

Izba uchwała bez rozprawy powyższy wniosek komisji.

Następuje:

Sprawozdanie Komisji petycyjnej w przedmiocie petycji Dra Bronisława Zaorskiego o veniam aetatis.

Sprawozdawca p. Stan. Henr. hr. Badeni odczytuje sprawozdanie komisji zakończone następującym wnioskiem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Drowi Bronisławowi Zaorskiemu udziela się veniam aetatis w celu objęcia posady lekarza miejskiego w Busku.

Izba uchwała bez rozprawy powyższy wniosek komisji.

Następuje:

Sprawozdanie Komisji szkolnej o petycji gminy Zaleszczyki w przedmiocie założenia szkoły wydziałowej.

Sprawozdawca p. St.H. hr. Badeni uolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania, odczytuje następujący wniosek komisji :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Petycę gminy Zaleszczyki o zorganizowanie szkoły wydziałowej odstępuje się Wydziałowi krajowemu do ponownego rozpatrzenia i zdania sprawy na najbliższej sesji sejmowej

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje :

Sprawozdanie Komisji gminnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie przyłączenia sąsiednich gmin i obszarów dworskich do miasta Krakowa.

Sprawozdawca p. Górski uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania odczytuje następujące wnioski komisji, sprostowawszy poprzednio omyłkę druku, a mianowicie w art. XII w ostatnim wierszu zamiast słowa: „bez“ ma być słowo: „przez“.

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

I. Sejm uchwała załączony projekt ustawy w przedmiocie przyłączenia kilkunastu gmin i kilku obszarów dworskich do miasta Krakowa, wyłączenie tychże gmin i obszarów dworskich z okręgów Rad powiatowych krakowskiej i wielickiej, tudzież w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 6. października 1901 Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 108., nadającej statut dla stoł. król. m. Krakowa.

II. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby podania sądowe i uchwały hipoteczne w sprawie przeniesienia nieruchomości majątku wymienionych w niniejszej ustawie gmin na rzecz gminy miasta Krakowa, uwolnił od należności skarbowych.

III. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby utrzymał dzisiejszy wymiar podatku do-

mowo-czynszowego w gminach, do miasta Krakowa przyłączyć się mających, w uwzględnieniu tej okoliczności, że na dzisiejszym terytorium miasta Krakowa podatek domowo-czynszowy został w myśl ustawy z 10. sierpnia 1905 Nr. 133. dz. u. p. stopniowo do poziomu stopy podatku domowo-czynszowego w gminach podmiejskich obniżony.

IV. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby przy reformie podatku liniowego w kr. stoł. m. Krakowie zwolnił od tego podatku artykuły koniecznej konsumpcji.

V. Sejm wzywa c. k. Rząd, by gminie miasta Krakowa przyznał wydatną subwencję z funduszy państwowych na spełnienie nader ważnych zadań w dziedzinie higieny publicznej i komunikacji w przyłączyć się mających gminach podmiejskich co jest tem więcej uzasadnione, że miasto Kraków wraz z temi gminami, tworzy terytorium największej w państwie twierdzy i z tego powodu rozliczne ofiary na rzecz całości państwa ponosić musi.

VI. Sejm wzywa Wydział krajowy, aby przy akcji ukrajowienia dróg powiatowych w powiatach krakowskim i wielickim uwzględnił oprócz względów ogólnych, także trudne położenie finansowe tych powiatów, stworzone przez wyłączenie z powiatu krakowskiego w całości lub częściowo ośmiu gmin i dwóch obszarów dworskich, a z powiatu wielickiego dwóch gmin i trzech obszarów dworskich.

VII. Sejm uznaje petycje gmin podmiejskich L. 1545, 1774, petycję p. Marczyńskiego L. 1520 i Wydziału powiatowego w Wieliczce L. 1983 — za załatwione.

U s t a w a

z dnia . . . . . w przedmiocie przyłączenia kilkunastu gmin i kilku obszarów dworskich do miasta Krakowa, wyłączenia tychże gmin i obszarów dworskich z okręgów Rad powiatowych krakowskiej i wielickiej, tudzież w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 6.

października 1901 Dz. u. i rozp. kraj, Nr. 108, nadającej statut dla stoł. król. miasta Krakowa.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I.

Gminy i obszary dworskie, w krakowskim autonomicznym powiecie położone, a mianowicie gminy: Półwsie Zwierzynieckie: Zwierzyniec; Czarna Wieś z Kawiorami; Nowa Wieś Narodowa; Łobzów-Krowodża; Grzegórzki-Piaski; część gminy Prądnik biały, położona po prawym brzegu potoku Sudoł, część gminy Prądnik czerwony, leżąca po prawym brzegu rzeki Białuchy, a z przysiółka Prądnika czerwonego — Olszy część aż po obecny wał fortyfikacyjny; oraz obszary dworskie: Półwsie Zwierzynieckie i Zwierzyniec — a następnie gminy i obszary dworskie, położone w autonomicznym powiecie wielickim, a mianowicie gminy: Zakrzówek z Kapelanką i Dębniaki — oraz obszary dworskie: Zakrzówek, Kapelanka i Dębniaki z Rybakami — zostają połączone z miastem Krakowem w jedną gminę miejscową pod wspólną nazwą stołeczne królewskie miasto Kraków.

Art. II.

Wskutek tego połączenia przestają w Artykule I. wymienione a w całości do Krakowa wcielone gminy i obszary dworskie istnieć jako samodzielne jednostki administracyjne, tamże zaś wyszczególnione części gmin Prądnik biały i Prądnik czerwony z Olszą zostają odłączone od dotychczasowych gmin.

Art. III.

Granica rozszerzonego miasta Krakowa od strony samodzielnej części gminy Prądnik biały biegnie środkiem koryta potoku Sudoł, a mianowicie środkiem parceli l. k. 553, aż do jej wchodniego końca, od tego punktu zaś północno-wschodnią

granicą parceli l. k. 140/2, a następnie północną granicą parceli l. k. 513 i 532 aż do północnego końca wschodniej granicy odłączonej części gminy Prądnik biały; a od strony samodzielnej części gminy Prądnik czerwony biegnie nowa granica środkiem rzeki Białuchy, stanowiącej parcelę l. k. 1.100.

Od strony obszaru dworskiego Olsza odcina granicę rozszerzonego miasta Krakowa wschodnią stroną parceli l. k. 66/3 i południową stroną parceli l. k. 79 leżącą między parcelą l. k. 80/1, a wschodnią stroną parceli l. k. 66/3.

Art. IV.

Równocześnie z przyłączeniem do Krakowa zostają wymienione w Art. I. gminy i części gmin oraz obszary dworskie wyłączone z odnośnych okręgów Rad powiatowych krakowskiej i wielickiej.

Art. V.

Gmina miasta Krakowa przejmuje prawa i obowiązki gmin w całości przyłączonych, z wyjątkiem praw i obowiązków wpływających z takich umów, które potrzebują do ważności swej zatwierdzenia przez władze przełożone, a które zatwierdzenia tego do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy jeszcze nie uzyskały.

Co do stosunków gminy miasta Krakowa z gminami, z których tylko części odłączono celem ich przyłączenia do Krakowa, obowiązują umowy zawarte między temiż gminami a gminą miasta Krakowa.

Art. VI.

Gmina miasta Krakowa obowiązana jest ściśle dopełnić zobowiązań przyjętych mocą zawartych z wymienionymi w artykule I. gminami i obszarami dworskimi umów, zatwierdzonych uchwałą Rady miasta z 19. września 1907.

Nad ściśm dopełnieniem powyższych zobowiązań czuwać będzie Wydział krajowy, któremu w tym celu służy prawo zarządzić stosowne środki zaradcze.

Gdyby Rada miejska nie wstawiła we właściwym czasie w swój budżet kwoty, potrzebnej na pokrycie wydatków połączonych z wypełnieniem takiego zobowiązania będzie miał Wydział krejowy prawo kwotę tę wstawić do budżetu miejskiego.

Art. VII.

W celu złagodzenia względnie usunięcia utrudnień w administracyi powiatowej, powstających z powodu wyłączenia z okręgu Rady powiatowej krakowskiej i wielickiej gmin i obszarów dworskich w art. I. wymienionych, oraz w celu uregulowania stosunków, wynikłych z odpowiedzialności za zobowiązania wielickiej Kasy oszczędności gmin i obszarów dworskich, w wielickim powiecie autonomicznym położonych a również w art. I. wymienionych, obowiązana jest gmina miasta Krakowa uiszczyć:

a) Reprezentacyi powiatowej w Krakowie w pierwszych trzydziestu latach po przejściu wymienionych w art. I. tej ustawy gmin i obszarów dworskich, względnie części gmin, pod zarząd Rady miejskiej i Magistratu stoł. król. miasta Krakowa (Art. XIV.) corocznie w ratach kwartalnych z dołu na podstawie wyniku podatkowego za rok ubiegły taką kwotą, która się równa różnicy pomiędzy 49 razy wziętą wydatnością jednego halerza w gminach przy powiesie krakowskim pozostających a kwotą 116.000 koron.

b) Reprezentacyi powiatowej w Wieliczce w pierwszych dwudziestu latach po przejściu wymienionych w art. I. tej ustawy gmin i obszarów dworskich pod zarząd Rady miejskiej i Magistratu stoł. król. miasta Krakowa (Art. XIV.) corocznie sumę 3662 K, a prócz tego do końca roku 1912 corocznie sumę 3.866 K. wreszcie w pierwszym roku po przejściu rzeczonych gmin i obszarów dworskich pod zarząd Rady miejskiej i Magis'ratu król. stoł. miasta Krakowa jednorazowo sumę 47.650 K.

Na wypadek sporu między gminą miasta Krakowa a powiatem krakowskim co

do odznaczenia podstaw i wysokości odszkodowania. np. wskutek zmiany systemu podatkowego, rozstrzygnie rzecz Wydział krajowy.

Art. VIII.

Z dniem wcielenia do stoł król. miasta Krakowa wymienionych w art. I. gmin i obszarów dworskich oraz części gmin (art. XIV.) przechodzi na gminę miasta Krakowa obowiązek utrzymywania znajdujących się na wcielonym do miasta Krakowa obszarze dróg gminnych i powiatowych, jako dróg gminnych.

Z dniem powyższym przechodzi na gminę miasta Krakowa prawo poboru myta przysługujące dotąd Radzie powiatowej w Wieliczce na mocy ustawy z dnia 10. września 1892 Nr. 71. dz. u. kr.

Art. IX.

Prawo propinacyjne na terytoryach gmin i obszarów dworskich, do miasta Krakowa przyłączonych, pozostaje niezmiennione do końca roku 1910.

Po roku 1910 terytorya te podlegać będą przepisom obowiązującym dla miasta Krakowa (Art. I. ustawy krajowej z d. 20. grudnia 1905 Dz. u. kr. Nr. 11. ex 1906).

Art. X.

Ustawy krajowe, obowiązujące w mieście Krakowie mają obowiązywać także i w powstałym przez przyłączenie sąsiednich gmin i obszarów dworskich powiększonym terytoryum miasta Krakowa, o ile tą ustawą dla tego terytoryum osobne przepisy nie zostały wydane.

W sprawie przepisów budowlanych dla terytoryów przyłączonych do miasta Krakowa gmin i obszarów dworskich wydane zostaną w drodze ustawy krajowej osobne postanowienia z uwzględnieniem zawartych umów (Art. VI.) i stosunków miejscowych.

Do czasu ustawodawczego uregulowania powyższych stosunków obowiązywać

będzie w przyłączonych terytoryach ustawa budownicza dla miasta Krakowa z dnia 18. lipca 1883 Nr. 63 Dz. u. kr. zmieniona częściowo ustawą z dnia 28. marca 1905 Nr. 57. Dz. u. kr., z następującymi wyjątkami:

1. Istniejące dotąd na całym obszarze do miasta Krakowa niniejszą ustawą przyłączonym nieogniotrwałe pokrycia dachów winny być w ciągu lat 15, licząc od dnia wejścia w życie tej ustawy, zamienione na ogniotrwałe.

2. Na przyłączonym do miasta Krakowa obszarze gminy Zwierzyniec wolno będzie przez lat 20 od dnia wejścia w życie tej ustawy stawiać domy parterowe. Również na folwarku Zwierzynieckim na terytoryum przyłączonego do Krakowa obszaru dworskiego Zwierzyniec, stawiać będzie wolno parterowe domy, jednak tylko dla służby folwarcznej i klasztornej.

3. Rada miasta Krakowa jest upoważniona do wydania z uwzględnieniem zawartych umów (Art. VI.) i miejscowych stosunków, przejściowych przepisów co do urzędzenia względnie przerobienia dołów kloacznych i gnojowisk oraz co do przebudowy istniejących budynków mieszkalnych i gospodarczych.

Art. XI.

Postanowienia § 18., § 29., § 30., § 31., § 32., § 33 ustęp 1 i 2, § 36, ustęp 2, 9 i 10, § 41., § 45., § 53 ustęp 1 i 5 ustawy z dnia 6. października 1901 Dz. u. kr. Nr. 108, obejmującej statut gminy stoł. król. miasta Krakowa, znosi się w ich dotychczasowem brzmieniu, a natomiast opiewać mają, jak następuje:

§ 18.

Rada miejska składa się z 83 członków (radców miejskich).

Z powyższej ilości członków Rady miejskiej wybierają wyborcy zamieszkali na terytoryum Krakowa, jakie istniało

przed obecnie dokonaniem przyłączeniem sąsiednich gmin i obszarów dworskich, 72 radców, a wyborcy zamieszkali na terytoryach przyłączonych obecnie do Krakowa gmin i obszarów dworskich 11 radców. W szczególności zaś wybierają wyborcy zamieszkali na terytoryum dotychczasowej gminy: Zakrzówek z Kapelanką 1 radcę, Dębniki 1 radcę, Półwieś Zwierzynieckie 1 radcę, Zwierzyniec 1 radcę, Czarna Wieś z Kawiorami 1 radcę, Nowa Wieś Narodowa 1 radcę, Łobzów 1 radcę, Kłowodrza 2 radców, Część Prądnika czerwonego i Olszy 1 radcę, Grzegórzki-Piaski 1 radcę.

Wyborcy zamieszkali na przyłączonych do Krakowa obszarach dworskich będą wykonywali czynne prawo wyborcze razem z wyborcami tej gminy, z którą obszar dworski wspólną nosi nazwę.

Członków Rady miejskiej wybierają członkowie gminy, prawo głosowania mający. Gdyby powyższa liczba radców miejskich pomiędzy jednym a drugim wyborem przez śmierć lub rezygnację lub utratę urzędów się zmniejszyła, wtedy Rada miejska do pełnienia obowiązków radców przyzwie tych, którzy przy odnośnym wyborze po wybranych w kole, oddziale lub okręgu wyborczym, do którego ubyli radca należał, największą liczbę głosów otrzymali. Rady, przez Radę miejską przybrani, tylko do najbliższych wyborów obowiązki pełnić będą (§ 45.).

§ 29.

Celem dopełnienia wyborów będą wyborcy zamieszkali na terytoryum miasta Krakowa, jakie istniało przed obecnem przyłączeniem sąsiednich gmin i obszarów dworskich, podzieleni na trzy koła wyborcze:

W pierwszym mieścić się będą wyborcy, wymienieni w § 19. pod literami a) b), c), d), e), f), g), h), i), k), l), m);

w drugim właściciele lub dożywo-

tnicy nieruchomości, o których mówi § 19 pod lit. n;

w trzecim wyborcy wymienieni w § 19. pod literami o) i p).

Wyborcy, zamieszkali na terytoryach przyłączonych do Krakowa gmin i obszarów dworskich, będą wykonywali w wyznaczonych dla nich okręgach czynne prawo wyborcze razem, bez podziału na koła wyborcze.

§ 30.

Dla wyborców, zamieszkałych w granicach Krakowa, jakie istniały przed obecnym przyłączeniem sąsiednich gmin i obszarów dworskich, ustanawia się następujące oddziały dla wyborców koła drugiego i trzeciego:

Koło drugie podzielone będzie na dwa oddziały, według wysokości podatku. W tym celu należy ułożyć spis wyborców w porządku wysokości wymierzonego im na rok ostatni podatku domowo-czynszowego i 5% podatku od budynków uwolnionych od podatku domowo-czynszowego, poczynając od najwyższej a kończąc na najniższej opodatkowanych.

Suma podatku tak uporządkowanego podzielona będzie na dwie połowy; wyborcy w pierwszej połowie ogólnej sumy podatkowej umieszczeni stanowiąc będą pierwszy oddział, zaś należący do drugiej połowy, drugi oddział drugiego koła.

Koło trzecie podzielone będzie na trzy oddziały.

Oddział pierwszy obejmować będzie wyborców, wymienionych w § 19. pod lit. p), tudzież z wyborców wymienionych w § 19. pod lit. o), te osoby, które przy ostatnim rozkładzie podatku zarobkowego powszechnego zaliczone zostały do I. i II. klasy opodatkowanych.

Oddział drugi obejmować będzie z wyborców, wymienionych w § 19. pod lit. o) te osoby które są rękodzielnikami. posia-

dającymi kartę przemysłową na samoistne prowadzony przemysł rekodzielniczy, o ile nie należą do oddziału pierwszego trzeciego koła,

Oddział trzeci obejmować będzie resztę wyborców wymienionych w § 19 pod lit. o), nie zaliczonych ani do pierwszego ani do drugiego oddziału tego koła.

Wyborcy zamieszkali na terytoryum hotychezasowej gminy Krowodrza. wybierać będą swoich członków Rady miejskiej w 2 terytoryalnych okręgach, a mianowicie wyborcy, zamieszkali na części dotychczasowej gminy Krowodrzy, graniczącej z dzielnicami Kleparz i Piasek aż po obecną linię akcyzową, wybierać będą wraz z wyborcami Krowodrzy murowanej 1 radcę a wyborcy zamieszkali w Krowodrzy poza obecną linią akcyzową, wybierać będą drugiego radcę.

Wyborcy wszystkich innych przyłączonych do Krakowa gmin sąsiednich, o ile im według § 18. niniejszego statutu służy prawo wyboru własnego reprezentanta do Rady miejskiej, wybierać ich będą w okręgach, odpowiadających granicom, jakie gminy te posiadały w czasie przyłączenia ich do miasta Krakowa, powiększonym o terytoryum obszaru dworskiego, posiadającego z gminą wspólną nazwę.

§ 31.

Liczba wybrać się mających radców miejskich z terytoryum Krakowa, jakie istniało przed przyłączeniem sąsiednich gmin i obszarów dworskich będzie podzielona pomiędzy trzy koła wyborcze w ten sposób, że na każde koło przypada po 24 radców.

W kole drugim każdy oddział wybiera połowę radców, na toż koło do wyboru przypadających.

W kole trzecim wybiera pierwszy oddział 10 radców, drugi oddział 4 radców trzeci oddział 10 radców.

Liczbę radców wybierać się mających z terytoryów przyłączonych do Krakowa gmin i obszarów dworskich, tudzież okręgi z których radcy ci mają być wybrani, podaje § 18. i 30. tego statutu.

§ 32.

Spisy wyborców, zamieszkałych na tem terytoryum miasta Krakowa, jakie istniało przed obecnem przyłączeniem sąsiednich gmin i obszarów dworskich, sporządzone będą według wyżej wymienionych kół wyborczych i to w kole pierwszym w porządku alfabetycznym. w kole drugim i trzecim zaś w porządku wysokości podatku.

Dla każdego oddziału wyborczego koła trzeciego ułożony będzie odrębny spis wyborców. Spisy obejmować będą imiona i nazwiska wyborców (§ 30.), tytuł na którym się ich prawo głosowania opiera, a w szczególności w kole drugim, wymienienie reatności, numeru. ulicy i dzielnicy miasta, zaś w kole trzecim wymienienie rodzaju zatrudnienia lub przedsiębiorstwa zarobkowego; w kole drugim i trzecim ma być uwidoczniiona obok każdego wyborcy cyfra podatkowa.

Dla każdego okręgu wyborczego na terytoryum Krakowa, powstałego przez przyłączenie sąsiednich gmin i obszarów dworskich, sporządzony będzie osobny spis wyborców. W spisie tym umieszczeni będą wyborcy uprawnieni do głosowania według postanowień tego statutu w porządku alfabetycznym, z uwidocznieniem obok każdego z nich tytułu (§ 30.), na którym się ich prawo głosowania opiera.

§ 33.

Ustęp 1. Każdy wyborca ma tylko jeden głos i to w tem kole lub w tym okręgu wyborczym, w którego spisie zamieszczony będzie.

Ustęp 2. Zasadą do zamieszczenia w kołach wyborczych jest główne zatrudnienie wyborcy.

§ 36.

Ustęp 2. Głosowanie odbywa się pisemnie kartkami, które zawierać mają tyle nazwisk, ilu członków Rady miejskiej oddośnie koło oddział lub okręg wybiera.

Ustęp 9. Wybrany w dwóch lub więcej oddziałach albo okręgach wyborczych powinien oświadczyć w dniach trzech, w którym oddziale albo okręgu wyborczym wybór przyjmuje, a gdyby żadnego nie dał oświadczenia, uważanym będzie za przyjmującego wybór w tym dziale lub okręgu wyborczym, w którym najpierw wybrany został, a gdyby wybory w tych oddziałach lub okręgach wyborczych odbyły się równocześnie, w tym oddziale lub okręgu wyborczym, który los wyciągnięty przez prezydenta miasta na pełnem posiedzeniu Rady miejskiej oznaczy.

Ustęp 10. W takim razie w innych oddziałach lub okręgach wyborczych za wybranych uważać należy tych, którzy po ostatnim wybranym najwięcej otrzymali głosów. W razie równości głosów zastosować należy analogiczne postanowienie ustępu 7. tegoż paragrafu.

§ 41.

Dla uzupełnienia miejsc, opróżnionych wskutek nieważności lub nieprzyjęcia wyboru, poleci Rada miejska prezydentowi rozpisać bezzwłocznie na podstawie tych samych spisów nowy wybór w tem kole, oddziale albo okręgu wyborczym, w którym wybór był unieważniony albo nieprzyjęty.

§ 45.

Radcy miejscy z terytoryum m. Krakowa, jakie istniało przed obecnem przyłączeniem sąsiednich gmin i obszarów dworskich wybierani są na lat sześć. Co trzy taty połowa radców z każdego koła i oddziału wyborczego wybranych, ustępuje, a na ich miejsce wstępują do Rady nowo wybrani z właściwych kół wyborczych wybory przeto do Rady miejskiej odbywają się co trzy lata.

Ustępujący radcy miejscy pozostają na urzędzie aż do prawomocnego przeprowadzenia nowych wyborów. Po upływie 3 lat od pierwszego wyboru ustępuje wskazana losem połowa członków Rady. Losowanie radców ustępujących z końcem pierwszego trzylecia uinno nastąpić w takim czasie, aby nowe wybory na sześć tygodni przed ukończeniem kadencji nastąpić mogły. Losowania dokonywa prezydent miasta lub jeden z wiceprezydentów wobec zgromadzonej Rady.

Do mandatów opróżnić się mających z końcem pierwszego trzylecia przez losowanie, tak samo do opróżnić się mających z końcem sześciolecia mandatów tych radców, którzy przez sześć lat swój urząd sprawowali, wliczyć należy mandaty tych radców, którzy w ciągu ostatniego trzylecia ubyli z Rady przez śmierć, rezygnację lub z innych przyczyn, statutem przewidzianych, i w ten sposób co trzy lata dokonać wyboru na wszystkie opróżnione mandaty.

Członkowie Rady miasta z okręgów utworzonych na przyłączone do Krakowa terytorium sąsiednich gmin i obszarów dworskich wybierani są również na lat sześć. Przewidziane w tym paragrafie losowanie połowy członków Rady po upływie 3 lat od pierwszego wyboru nie ma zastosowania do członków Rady miasta, wybranych z okręgów, utworzonych na na przyłączone do Krakowa terytorium sąsiednich gmin i obszarów dworskich.

§ 53

Ustęp 1. W razie rozwiązania Rady miejskiej przez polityczną władzę krajową mają być najdalej do sześciu tygodni ogłoszone i rozpisane nowe wybory 83 członków Rady.

Ustęp 5. Z radców, po rozwiązaniu Rady, wybranych z terytorium Krakowa, jakie istniało przed przyłączeniem sąsiednich gmin i obszarów dworskich, ustąpi po upływie pierwszego trzylecia z ka-

żdego koła i oddziału połowa, krórą los oznaczy. Losowania dokona prezydent na posiedzeniu Rady.

Losowanie powyższe nie dotyczy członków Rady miasta wybranych z okręgów położonych na terytorjach przyłączonych do Krakowa sąsiednich gmin i obszarów dworskich.

Art. XII.

Czas trwania mandatu członków Rady miasta, wybranych z terytorium Krakowa, jakie istniało przed obecnem przyłączeniem sąsiednich gmin i obszarów dworskich, nie doznaje zmiany przez obecne rozszerzenie granic miasta Krakowa.

Art. XIII.

Wybór członków Rady miasta Krakowa z okręgów, utworzonych z powodu przyłączenia do miasta Krakowa gmin i obszarów dworskich, nastąpi po myśli przepisów tego statutu zaraz po faktycznym przejęciu tych gmin i obszarów dworskich pod zarząd gminy miasta Krakowa.

Wybrani z powyższych okręgów nowi członkowie Rady miasta pełnić będą swe funkcyje aż do najbliższych wyborów do Rady miasta, poczem nastąpią tak na terytorium miasta Krakowa, jakie istniało przed obecnem przyłączeniem sąsiednich gmin i obszarów dworskich, jako też i na terytorium Krakowa, powstałem przez przyłączenie tychże gmin i obszarów dworskich, nowe wybory po myśli przepisów, zawartych w art. XI. tejsze ustnwy i w odnośnych pragrafach obowiązującego w Krakowie statutu miejskiego.

Art. XIV.

Termin, w którym wymienione w art. I. tejsze ustawy gminy i obszary dworskie, względnie części gmin przejdą pod zarząd Rady miejskiej i Magistratu stoł. król. miasta Krakowa, wyznaczy c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

Z dniem tym przestaną na przyłączonych do miasta Krakowa terytoryach obowiązywać ustawy krajowe, którym one jako gminy miejskie, względnie obszary dworskie i składowe części autonomicznych powiatów podlegały, a natomiast zaczną obowiązywać ustawy krajowe (artykuł X.), którym podlega miasto Kraków.

Z dniem powyższym zostaną rozwiązane Rady gminne w gminach, przyłączonych w całości do miasta Krakowa.

Do terminu w niniejszym artykule oznaczonego pozostanie w terytoryach do miasta Krakowa przyłączonych nadal w mocy urzędowa działalność c. k. władz państwowych administracyjnych.

Art. XV.

Od chwili wejścia w życie niniejszej ustawy, zarządy gmin w całości przyłączonych nie mogą bez zgody prezydenta m. Krakowa zaciągać nowych zobowiązań ani też zawierać umów, względnie przedsiębrać czynności, któreby pociągały za sobą zmiany w stanie posiadania, obciążenia lub używania majątku i dobra gminnego, oraz nie mogą czynić wydatków budżetem gminnym nie przewidzianym. Budżety, uchwalone w powyższym czasie przejściowym na rok następny przez Rady powyższych gmin, muszą być zatwierdzone przez prezydenta m. Krakowa.

Przeciw odmowie prezydenta miasta Krakowa przysługuje jednak Reprezentantom gminnym prawo wniesienia zażalenia do Wydziału krajowego, który rozstrzyga ostatecznie.

C. k. Namiestnictwo i Wydział krajowy zarządzają, aby działalność urzędów państwowych i autonomicznych o ile ona dotyczy przyłączonych gmin i obszarów dworskich jak najspieszniej przekazaną została gminie m. Krakowa w zakresie, statutem tejże gminy określonym.

C. k. Namiestnictwo zarządzi również, aby w miejsce c. k. Władz państwowych,

właściwych dotychczas dla gmin i obszarów dworskich do m. Krakowa przyłączonych, czynności odnośnie objęły c. k. władze państwowe właściwe dla miasta Krakowa.

Wydział krajowy wyda odpowiednie zarządzenie, aby majątek i dobro gminne przez gminy w całości do m. Krakowa przyłączone temuż miastu inwentarycznie oddane zostały.

Art. XVI.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. XVII.

Wykonanie niniejszej ustawy porucam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Marszałek otwiera rozprawę ogólną i udziela głosu p. sprawozdawcy.

Przemawia sprawozdawca p. Górski.

Przemawia p. Stadnicki.

Przemawia JE. p. A. Wodzicki.

Przemawia p. Czeż i stawia następujące rezolucje i poprawkę:

1) Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby przy współdziałaniu Reprezentacji miasta Krakowa, miasta Podgórze, Rad powiatowych krakowskiej i wielickiej zbadał sprawę rewersów demolacyjnych, rejonów zakazu budowlanego i rejonów prochnianych dla całego obszaru fortyfikacji krakowskich.

2) Poleca się, aby ten cały tak zebrany materiał w formie memcryału c. k. Rządowi udzielił w celu wywołania uregulowania tych stosunków, dotkliwie naruszających praw materialnych wszystkich mieszkańców i przez egzystencję nieodpowiednio umieszczonych prochni, narażających ich bezpieczeństwo życia.

3) Ze względu, że droga powiatowa Podgorze-Kobierzyn łącząca całą zacho-

dnia część wielickiego powiatu z Podgórzem przechodzi na przestrzeni od mostu na Wildze aż do granicy gminy Kobierzyn dwa razy na terytorium gminy Zakrzówek, która ma być wcielona do miasta Krakowa — ze względu dalej, że powstanie rogatek kopytkowych, jak i akezyzowych byłoby niczem nieusprawiedliwionym ciężarem dla wszystkich zdążających tą komunikacją wprost do Podgórza, poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z c. k. Rzędem tę komunikację od powstania rogatek kopytkowych i akezyzowych uwolnił.

Artykuł VII. alinea b.

zamiast słowa („dwadzieścia“) wstawić słowo „trzydzieści“.

Przemawia p. Battaglia.

Przemawia p. Maryewski.

Przemawia p. Kozłowski.

Przemawia p. Rutowski.

Przemawia p. Bojko.

Przemawia p. Skołyszewski.

Przemawia p. Leo.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca.

Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej.

Marszałek oznajmia, że dotąd zgłoszono tylko jedną poprawkę, a mianowicie p. Czecz zgłosił poprawkę do art. VII. alinea b) i zapytuje, czy jeszcze zamierza kto w rozprawie szczegółowej zgłosić poprawkę.

Nikt nie zgłasza poprawki.

Izba uchwała bez rozprawy wniosek p. sprawozdawcy o przyjęcie całej ustawy z wyjątkiem art. VII. wraz z tytułem i wstępem en bloc, poczem uchwała całą ustawę wraz z tytułem i wstępem en bloc z wyjątkiem art. VII. zgodnie z wnioskiem komisji.

Sprawozdawca czyta:

Art. VII.

W celu złagodzenia, względnie usunięcia utrudnień w administracji powiatowej, powstających z powodu wyłączenia z okręgu Rady powiatowej krakowskiej i wielickiej i obszarów dworskich, w art. I. wymienionych, oraz w celu uregulowania stosunków, wynikłych z odpowiedzialności za zobowiązania wielickiej Kasy oszczędności gmin i obszarów dworskich, w wielickim powiecie autonomicznym położonych, a również w art. I. wymienionych, obowiązana jest gmina miasta Krakowa uiszczyć:

a) Reprezentanci Rady powiatowej w Krakowie w pierwszych trzydziestu latach po przejściu wymienionych w art. I. tej ustawy gmin i obszarów dworskich, względnie części gmin, pod zarząd Rady miejskiej i Magistratu stoł. król. miasta Krakowa (Art. XIV.) corocznie w ratach kwartalnych z dołu na podstawie wyniku podatkowego za rok ubiegły taką kwotę, która się równa różnicy pomiędzy 49 razy wziętą wydatnością jednego halera w gminach przy powiecie krakowskim pozostających, a kwotą 116.000 koron.

b) Reprezentanci powiatowej w Wieliczce w pierwszych dwudziestu latach po przejściu wymienionych w art. I. tej ustawy gmin i obszarów dworskich pod zarząd Rady miejskiej i Magistratu stoł. król. miasta Krakowa (Art. XIV.) corocznie sumę 3.662 K, a prócz tego do końca roku 1912 corocznie sumę 3.866 K, wreszcie w pierwszym roku po przejściu rzeczonych gmin i obszarów dworskich pod zarząd Rady miejskiej i Magistratu stoł. król. miasta Krakowa jednorazowo sumę 47.650 K.

Na wypadek sporu między gminą miasta Krakowa a powiatem krakowskim co do oznaczenia podstaw i wysokości odškodowania, np. wskutek zmiany systemu podatkowego, rozstrzygnie rzecz Wydział krajowy.

Marszałek odczytuje następującą poprawkę p. Czeczka:

Artykuł VII. alinea b.

zamiast słowa („dwadzieścia“) wstawić słowo „trzydziestu“.

Izba popiera tę poprawkę p. Czeczka.

Przemawia p. Czeczka.

Przemawia p. Wereszczyński

Przemawia p. Skołyśzewski.

Izba uchwała zamknięcie rozprawy ogólnej na wniosek sekretarza p. Urbańskiego.

Przemawia zapisany do głosu p. Leo.

Przemawia zapisany do głosu p. Skołyśzewski.

Przemawia sprawozdawca p. Górski.

Izba odrzuca 57 głosami przeciw 47 poprawkę p. Czeczka, odczytaną przez Marszałka w następującem brzmieniu:

Artykuł VII. alinea b.

zamiast słowa („dwadzieścia“) wstawić słowo „trzydzięci“.

Izba uchwała art. VII zgodnie z wnioskiem komisji.

Uchwaliwszy następnie na wniosek sprawozdawcy przystąpić do trzeciego czytania projektu powyższej ustawy bez czytania, uchwała Izba cały projekt powyższej ustawy w trzeciem czytaniu bez czytania.

Marszałek oznajmia, że ponieważ do wniosków dalszych komisji nie zgłoszono poprawek, przeto podda je łącznie pod uchwałę Izby.

W Izbie nikt nie sprzeciwia się temu sposobowi postępowania

Sprawozdawca czyta:

II. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby podania sądowe i uchwały hipoteczne w spra-

wie przeniesienia nieruchomości majątku wymienionych w niniejszej ustawie gmin na rzecz gminy miasta Krakowa, uwolnił od należności skarbowych.

III. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby utrzymał dzisiejszy wymiar podatku domowo-czynszowego w gminach, do miasta Krakowa przyłączyć się mających, w uwzględnieniu tej okoliczności, że na dzisiejszem terytoryum miasta Krakowa podatek domowo-czynszowy został w myśl ustawy z 10. sierpnia 1905 Nr. 133 dz. u. p. stopniowo do poziomu stopy podatku domowo-czynszowego w gminach podmiejskich obniżony.

IV. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby przy reformie podatku liniowego w kr. stoł. m, Krakowie zwolnił od tego podatku artykuły koniecznej konsumpcji.

V. Sejm wzywa c. k. Rząd, by gminie miasta Krakowa przyznał wydatną subwencyę z funduszków państwowych na spełnienie nader ważnych zadań w dziedzinie higieny publicznej i komunikacji w przyłączyć się mających gminach podmiejskich, co jest tem więcej uzasadnione, że miasto Kraków wraz z temi gminami tworzy terytoryum największej w państwie twierdzy i z tego powodu rozliczne ofiary na rzecz całości państwa ponosić musi.

VI. Sejm wzywa Wydział krajowy, aby przy akcji ukrajowienia dróg powiatowych w powiatach krakowskim i wielickim, uwzględnił oprócz względów ogólnych, także trudne położenie finansowe tych powiatów, stworzone przez wyłączenie z powiatu krakowskiego w całości lub częściowo ośmiu gmin i dwóch obszarów dworskich, a z powiatu wielickiego dwóch gmin i trzech obszarów dworskich.

VII. Sejm uznaje petycye gmin podmiejskich L. 1545, 1774, petycye p. Marczyńskiego L. 1520 i Wydziału powiatowego w Wieliczce L. 1983 — za załatwione.

Izba łącznie i bez rozprawy uchwała wnioski II. do VII. komisji.

Marszałek odczytuje następnie I-szą rezolucję p. Czecha.

1) Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby przy współdziałaniu Reprerentacji miasta Podgórze, Rad powiatowych krakowskiej i wielickiej zbadał sprawę rewersów demolacyjnych, zagonów zakazu budowlanego i zagonów prochownianych dla całego obszaru fortyfikacji krakowskich.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca i przyjmuje tę rezolucję pierwszą p. Czecha, którą Izba uchwała bez rozprawy.

Marszałek odczytuje następnie następującą drugą rezolucję p. Czecha:

2) Poleca się, aby ten cały tak zebrany materiał w formie memoriału c. k. Rządowi udzielił w celu wywołania uregulowania tych stosunków, dotkliwie naruszających praw materialnych wszystkich mieszkańców i przez egzystencję nieodpowiednio umieszczonych prochowni narażających ich bezpieczeństwo życia.

Izba bez rozprawy uchwała tę rezolucję drugą p. Czecha.

Marszałek odczytuje następującą 3-ą rezolucję p. Czecha:

3) Ze względu, że droga powiatowa Podgórze-Kobierzyn łącząca całą zachodnią część wielickiego powiatu z Podgórzem przechodzi na przestrzeni od mostu na Wildze aż do granicy gminy Kobierzyn dwa razy na terytorium gminy Zakrzówek, która ma być wcieloną do miasta Krakowa — ze względu dalej, że powstanie rogatek kopytkowych, jak i akcyzowych byłoby niezmiernie nieusprawiedliwionym ciężarem dla wszystkich zdążających tą komunikacją wprost do Podgórze poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z c. k. Rządem tę komunikację od powstania rogatek kopytkowych i akcyzowych uwolnił.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca i wnosi poprawkę, aby tę rezolucję p. Czecha zmienić o tyle, aby po słowie: „Rządem“, a przed słowami od powstania rogatek“, dodać słowa: „przeprowadził rokowania w sprawie wyjednanego uwolnienia tej komunikacji“, a ostatnie słowo „uwolnił“ wykreślić.

Przemawia p. Czech w sprawie formalnej i oznajmia, że przyłącza się do poprawki p. sprawozdawcy, postawionej do tej trzeciej rezolucji.

Izba uchwała trzecią rezolucję p. Czecha wraz z poprawką p. sprawozdawcy, do której przyłączył się p. Czech w następującym brzmieniu:

3) Ze względu, że droga powiatowa Podgórze-Kobierzyn łącząca całą zachodnią część wielickiego powiatu z Podgórzem przechodzi na przestrzeni od mostu na Wildze aż do granicy gminy Kobierzyn dwa razy na terytorium gminy Zakrzówek, która ma być wcieloną do miasta Krakowa — ze względu dalej, że powstanie rogatek kopytkowych, jak i akcyzowych byłoby niezmiernie nieusprawiedliwionym ciężarem dla wszystkich zdążających tą komunikacją wprost do Podgórze, poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z c. k. Rządem przeprowadził rokowania w sprawie wyjednanego uwolnienia tej komunikacji od powstania rogatek kopytkowych i akcyzowych.

Następuje:

Sprawozdanie komisji administracyjnej w przedmiocie zezwolenia Reprerentacji powiatowej w Przemyślanach na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 68.400 K na pokrycie jednej trzeciej części kosztów budowy dojazdów kolejowych w powiecie przemyskim do linii kolejowej Lwów-Podhajce.

Sprawozdawca p. Tertil uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania odczytuje następujący wniosek komisji.

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy:

U s t a w a

z dnia . . . . . w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Przemyślanach na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 68.400 K.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I.

Reprezentacji powiatowej w Przemyślanach zezwala się w myśl §. 24. ustawy o Reprezentacji powiatowej na zaciągnięcie imieniem powiatu pożyczki w kwocie 68 400 K na pokrycie przypadającego na nią udziału konkurencyjnego na wybudowanie dojazdów kolejowych w powiecie przemysłańskim do stacyj kolejowych linii kolei Lwów-Przemysłany-Podhajce.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych i Ministrowi Skarbu.

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda.

Izba przystępuje więc do rozprawy szczegółowej. Sprawozdawca wnosi przyjęcie tej ustawy en bloc.

Izba uchwała przyjęcie powyższej ustawy en bloc, poczem w oddzielnem głosowaniu uchwała cały projekt ustawy en bloc.

Uchwaliwszy następnie na wniosek sprawozdawcy przystąpić do trzeciego czytania, uchwała Izba powyższy projekt ustawy w trzeciem czytaniu bez czytania.

Następuje:

Sprawozdanie komisji administracyjnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Skalacie na zaciągnięcie imieniem powiatu pożyczki w kwocie 80.000 koron nż pokrycie kosztów budowy drogi gminnej I. klasy Skalát-Iwanówka-Kaczanówka.

Sprawozdawca p. Dudykiewicz uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania odczytuje następujący wniosek komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić dołączony projekt ustawy:

U s t a w a

z dnia . . . . . w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Skalacie na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 80.000 koron na budowę drogi Skalát-Iwanówka-Kaczanówka.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

Art. I.

Reprezentacji powiatowej w Skalacie zezwala się w myśl §. 24. ustawy o Reprezentacji powiatowej na zaciągnięcie imieniem powiatu pożyczki w kwocie 80.000 koron na budowę drogi Skalát-Iwanówka-Laczanówka.

Art. II.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych i Ministrowi Skarbu.

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda.

Izba przystępuje więc do rozprawy szczegółowej. Sprawozdawca wnosi przyjęcie powyższej ustawy en bloc, Izba uchwała przyjęcie powyższej ustawy en bloc, poczem w oddzielnem głosowaniu uchwała cały projekt ustawy en bloc.

Uchwaliwszy następnie na wniosek sprawozdawcy przystąpić do trzeciego czy-

tania, uchwała Izba powyższy projekt ustawy w trzecim czytaniu bez czytania.

Następuje :

Sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie wykształcenia kobiet w zakresie gospodarstwa wiejskiego i domowego.

Sprawozdawca p. Krzysztofowicz uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania odczytuje następujące wnioski Komisji;

Wysoki Sejm raczy uchwalić ;

1. Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego do wiadomości.

2. Sejm wstawia do rubryki X. budżetu funduszu krajowego na rok 1908 do rozporządzenia Wydziału krajowego kwotę 15.000 K na zasiłki dla szkół gospodyń wiejskich,

a mianowicie :

a) w Albigowej 3.500 K ;

b) w Olesku 3.500 K ;

c) na zasiłki dla innych szkół i stypendya dla przyszłych nauczycielek w tych szkołach 8.000 K.

Udzielenie subwencji powyższym szkołom może nastąpić po dopełnieniu warunków wymienionych w uchwale sejmowej z dnia 15. marca 1907 roku.

3) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową zajął się sprawą urządzenia kursów gospodarstwa domowego i wiejskiego dla nauczycielek publicznych szkół ludowych i aby przedłożył Sejmowi sprawozdanie i wnioski w tym przedmiocie na najbliższej sesji sejmowej.

Marszałek otwiera rozprawę ogólną.

Przemawia p. T. Staruch i stawia następującą rezolucję :

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, by poczynił kroki celem założenia w dniej części Galicyi szkołę gospodyń wiejskich z ruskim językiem wykładowym i zdał o tem sprawę na najbliższej sesji sejmowej“.

Przemawia p. Żardecki i stawia następujące rezolucye :

1) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby przedstawił Sejmowi w czasie właściwym projekt założenia krajowej szkoły dla kobiecego gospodarstwa wiejskiego, któraby miała na cel kształcenie nauczycielek potrzebnych dla szkół gospodyń wiejskich w kraju.

2) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby po zasięgnięciu opinii Towarzystw rolniczych, oraz osób znających dobrze gospodarstwa włościańskie przygotował plan działania, któryby ułatwił zakładanie po powiatach szkół dla gospodyń wiejskich i obejmował zarazem określenie warunków pomocy finansowej ze strony kraju dla tych zakładów.

3) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby przeprowadził odpowiednie rokowania z Rządem w tym celu, iżby Skarb państwa przyczynił się odpowiednimi funduszami do kosztów budowy i utrzymania szkół dla gospodyń wiejskich.

Przemawia p. Sandulak.

Przemawia p. Sodomora.

Przemawia p. Witos.

Przemawia p. Starzyński i stawia następującą poprawkę do rezolucyi p. T. Starucha :

zamiast jedną szkoła, powiedzieć : „szkół“ i dodać : „z językiem wykładowym polskim i ruskim“.

Izba popiera poprawkę p. Starzyńskiego.

Po zamknięciu rozprawy przemawia sprawozdawca p. Krzysztofowicz.

Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej i uchwała oddzielnie i bez rozprawy wnioski 1—3 komisji, które p. sprawozdawca kolejno odczytuje.

Marszałek oznajmia, że p. T. Staruch zgłosił rezolucję, do której wniósł poprawkę p. Starzyński.

Przemawia p. T. Staruch i oznajmia, że przyłącza się do poprawki p. Starzyńskiego.

Izba popiera rezolucję p. T. Starucha oraz poprawkę p. Starzyńskiego po odczytaniu jej przez Marszałka.

Przemawia członek Wydziału krajowego p. Pilat i stawia poprawkę następującą do 3-ej rezolucji p. Żardeckiego:

Opuścić w tej rezolucji 3-ej słowo: „krajowej“.

Izba uchwała rezolucję p. T. Starucha z poprawką p. Starzyńskiego, po odczytaniu jej przez Marszałka.

Marszałek odczytuje następującą pierwszą rezolucję p. Żardeckiego:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby przedstawił Sejmowi w czasie właściwym projekt założenia krajowej szkoły dla kobiecego gospodarstwa wiejskiego, któraby miała na celu kształcenie nauczycielek potrzebnych dla szkół gospodyń wiejskich w kraju.

Izba popiera tę rezolucję p. Żardeckiego.

Przemawia p. Żardecki i oznajmia, że zgadza się na poprawkę p. Pilata postawioną do powyższej jego rezolucji, tj. na opuszczenie w niej słowa: „krajowej“.

Izba uchwała powyższą pierwszą rezolucję p. Żardeckiego wraz z poprawką p. Pilata, na którą zgodził się p. Żardecki, tj. uchwała tę rezolucję z opuszczeniem słowa: „krajowej“.

Marszałek odczytuje następującą drugą rezolucję p. Żardeckiego:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby po zasięgnięciu opinii Towarzystw rolniczych, oraz osób znających dobrze gospodarstwa włościańskie przygotował plan działania, któryby ułatwiał zakładanie po powiatach szkół dla gospodyń wiejskich i obejmował zarezem określenie warunków pomocy finansowej ze strony kraju dla tych zakładów.

Izba popiera tę rezolucję p. Żardeckiego.

Izba bez rozprawy uchwała tę rezolucję p. Żardeckiego.

Marszałek odczytuje następującą trzecią rezolucję p. Żardeckiego:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby przeprowadził odpowiednie rokowania z Rządem w tym celu, iżby Skarb państwa przyczynił się odpowiednimi funduszami do kosztów budowy i utrzymania szkół dla gospodyń wiejskich.

Izba popiera tę rezolucję p. Żardeckiego.

Izba uchwała bez rozprawy powyższą rezolucję p. Żardeckiego.

Następuje:

Sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła.

Sprawozdawca p. Schnell uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania odczytuje następujące wnioski komisji, sprostowawszy poprzednio omyłkę druku, a mianowicie na str. 2. sprawozdania w przedostatnim ustępie w 2-gim wierszu z góry zamiast słów: „aby krajowe Tow. rolnicze“, umieścić słowa: „oba krajowe Tow. rolnicze“.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w roku 1906 i 1907.

2. Sejm wstawia do rubryki X. budżetu wydatków funduszu krajowego na rok 1908 i 1909 kwotę po 30.000 koron na tworzenie gminnych obór zarodowych;

3. Sejm poleca ponownie Wydziałowi krajowemu, aby wezwał Wydziały powiatowe do czuwania nad zapewnieniem gminom oznaczonej przez komisję licencyonującą ilości buhajów licencyonowanych.

4. Sejm wzywa ponownie c. k. Rząd, aby zniewolił c. k. Starostwa do energicznego współdziałania na polu akcyi hodowlanej, mianowicie do przestrzegania wykonania postanowień ustawy hodowlanej.

5. Sejm uchwała załączony % projekt noweli do ustawy hodowlanej.

U s t a w a

z dnia ..... obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, przedłużająca moc obowiązującą § 21. ustawy krajowej z dnia 20. lipca 1892 (Dz. u. kr. Nr. 51) o licencyonowaniu i utrzymywaniu buhajów gminnych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Art. I.

Postanowienia § 21. ustawy krajowej z dnia 20. lipca 1892 Dz. u. kr. Nr. 51, których moc obowiązującą przedłużono art. III. ustawy krajowej z dnia 16. lutego 1902 Nr. 26 Dz. u. kr., obowiązywać będą przez dalszych lat sześć od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. II.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Moim Ministrom rolnictwa i spraw wewnętrznych.

Marszałek otwiera rozprawę ogólną nad wnioskami i ustawą przedłożonymi przez komisję.

Przemawia p. T. Staruch.

Marszałek odracza posiedzenie do godziny 7. wieczorem.

Przerwa posiedzenia 2 minut 10 po południu.

Dalszy ciąg posiedzenia z dnia 3. listopada 1908.

Początek o godzinie 7 minut 18 wieczorem.

Marszałek konstatuje dostateczną liczbę posłów i odroczone posiedzenie otwie- napowrót.

Następuje dalszy ciąg rozprawy ogólnej nad sprawozdaniem Komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła.

Przemawia p. Dumka.

Przemawia p. Styła.

Przemawia p. Witos.

Izba uchwała zamknięcie rozprawy ogólnej na wniosek sekretarza p. Urbańskiego.

Marszałek oznajmia, że do głosu zapisani są pp. Jedynek, Marszałkiewicz, Sandulak.

Przemawia zapisany do głosu p. Jedynek i stawia poprawkę następującą:

Wniosek 4. Komisji ma opiewać:

Sejm wzywa c. k. Rząd, aby współdziałał na polu akcyi hodowlanej i przestrzegał wykonanie postanowień ustawy z dnia 20/7 1892 Dz. u. kr. Nr. 51 z uwzględnieniem miejscowych stosunków zamożności i ulg w ustawie przewidzianych.

Przemawia zapisany do głosu p. Marszałkiewicz.

Przemawia zapisany do głosu p. Sandulak.

Przemawia sprawozdawcą p. Schnell.

Izba przystępuje no rozprawy szczegółowej i uchwałę oddzielnie i bez rozprawy wnioski 1—3 Komisji, które p. Sprawozdawca odczytuje.

Sprawozdawca czyta :

4. Sejm wzywa ponownie c. k. Rząd, aby zniewolił c. k. Starostwo do energicznego współdziałania na polu akcyi hodowlanej, mianowicie do przestrzegania wykonania postanowień ustawy hodowlanej.

Marszałek odczytuje następującą poprawkę p. Jedynaka postawienia zamiast 4 wniosku komisji :

Sejm wzywa c. k. Rząd, aby współdziałał na polu akcyi hodowlanej i przestrzegał wykonanie postanowień ustawy z dnia 20.7 1892. Dz. u. kr. Nr. 51 z uwzględnieniem miejscowych stosunków za-
możności i ulg w ustawie przewidzianych.

Izba popiera tę poprawkę p. Jedynaka.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca i przyjmuje poprawkę p. Jedynaka, w miejsce 4 wniosku Komisji którą to poprawkę Izba uchwała.

Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej nad ustawą

Sprawozdawca wnosi przyjęcie tej ustawy en bloc.

Izba uchwała przyjęcie powyższej ustawy en bloc, poczem w oddzielnem głosowaniu uchwała cały projekt ustawy en bloc.

Uchwaliwszy nasępnie na wniosek sprawozdawcy przystąpić do trzeciego czytania, uchwała Izba powyższy projekt ustawy w trzecim czytaniu bez czytania.

Następuje :

Sprawozdanie Komisji gospodarstwa krajowego o zarządzie krajowym składem publicznym, połączonym ze składem wolnym w Krakowie.

Sprawozdawca p. Battaglia uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania odczytuje następujące wnioski Komisji.

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdania Wydziału krajowego o zarządzie krajowym Składem publicznym, połączonym ze Składem wolnym w Krakowie.

II. Sejm wstawia do budżetu krajowego składu publicznego w Krakowie na roboty adaptacyjne w budynkach składów jako wydatek nadzwyczajny kwotę 7.700 K do budżetu na rok 1908, a do budżetu Składów na rok 1909 kwotę 12.500 K z tem, iż z tych robót mają być wykonane jedynie nagłe i nieuniknione, a wszystkie inne tylko wtedy, jeśliby zapewnione było, iż wskutek przesunięcia dworca kolejowego ku Krowodrzy nie zajdzie potrzeba przeniesienia składu na inne miejsce.

III. Sejm ustanawia pobory służbowe likwidatora krajowego Składu publicznego w Krakowie w następującej wysokości: płaca 2.800 K, dodatek aktywalny 960 K. oraz prawo do czterech dodatków 3-letnich po 200 K rocznie z utrzymaniem w mocy jego praw do emerytury na podstawie statutu uchwalonego przez Sejm na posiedzeniu z dnia 3. stycznia 1889.

IV. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by zbadał dokładnie wszystkie przyczyny obecnych niedomagań funkcjonowania krajowego składu publicznego w Krakowie, a szczególnie przyczyny słabego w nim ruchu, obmyślił wszechstronne środki zaradcze, zwłaszcza w kierunku urządzeń technicznych, przyspieszenia i uproszczenia manipulacyi, akwizycyi klientów, zaliczkowania towarów i wydawania warrantów, zmiany opłat za manipulację, uzyskania ulg i udogodnień kolejowych i t. p. i z poczynionych na tej podstawie zarządzeń zdał Sejmowi sprawę, względnie — o ile zarządzenia takie przekraczałyby kompetencyę Wydziału krajowego — przedsta-

stawił Sejmowi wnioski na najbliższej sesyi.

V. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by zbadał sprawę zakładania stowarzyszeniowych domów składowych w różnych okolicach kraju, połączonych z tańszym, wydatnym i dogodnym zaliczkowaniem towarów oraz z organizacją skupu i wspólnej sprzedaży różnych produktów gospodarstwa wiejskiego niemniej jak wspólnego zakupu przedmiotów pomocniczych w gospodarstwie wiejskiem, i przedstawił Sejmowi wnioski na najbliższej sesyi.

W szczególności należy zbadać, czy takich instytucji nie możnaby oprzeć częściowo o Kółka rolnicze tudzież o kasy reiffeisenowskie

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda.

Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej i uchwała oddzielnie oraz bez rozprawy powyższe wnioski I—V komisji, które p. sprawozdawca odczytuje.

Następuje:

Sprawozdanie Komisji gminnej o wniosku p. Leo i tow. w sprawie reorganizacji c. k. straży policyjno-wojskowej w Krakowie, Przemyślu i Lwowie.

P. Sore w zastępstwie sprawozdawcy p. Leo uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania odczytuje następujący wniosek komisji.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Sejm wzywa c. k. Rząd. by bezzwłocznie przystąpił do reorganizacji c. k. straży policyjnej we Lwowie, Przemyślu i Krakowie w kierunku przekształcenia jej na państwową straż cywilną na wzór istniejących straży cywilno-policyjnych w Wiedniu i Pradze“.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek komisji.

Następuje:

Sprawozdanie Komisji budżetowej o zamknięciu rachunków funduszu propinacyjnego za rok 1907 tudzież o preliminarzu tego funduszu na rok 1909.

Sprawozdawca p. Skalkowski uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania odczytuje następujące wnioski komisji.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie c. k. Dyrekcji galic. funduszu propinacyjnego o zamknięciu rachunków za rok 1907 i o preliminarzach na rok 1909 przyjmuje Sejm do wiadomości.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Zamknięcie rachunków galic. funduszu propinacyjnego za rok 1907 przyjmuje Sejm do wiadomości i te rachunki zatwierdza.

Wysoki Sejm raczy uchwalić następujący budżet dochodów i wydatków galic. funduszu propinacyjnego ogólnego na rok 1909:

D o c h o d y.

Poz. 1.	czynsz z dzierżawy prawniczej	8,570.000 K
„ 2.	opłaty od szynkarzy	380.000 „
„ 3.	opłaty od zakładania nowych gorzelni, browarów i miodosytni	— „
„ 4.	grzywny	4.000 „
„ 5.	dochody ze skonfiskowanych przedmiotów	40 „
„ 6.	odsetki zwłoki	20.000 „
„ 7.	subwencya państwowa	1,782.258 „
„ 8.	odsetki od lokacji kapitałów z dochodów bieżących	146.000 „
„ 9.	rozmaite	1.000 „
	Razem	10,903.298 K

W y d a t k i.

Poz. 1.	Splata kapitałów	5,924.600 K
„ 2.	wypłata kuponów do przeniesienia	1,815.368 „
		7,739.968 „

	z przeniesienia . . .	7,739,968 K
" 3.	provizya bankowa . . .	6,400 "
" 4.	stemple od subwencji państwowej	5,580 "
" 5.	podatek dochodowy od czynszów propinacyjnych	— "
	nie się nie prelinuje, gdyż ta dotyczyła dawnych pretensyi gmin z gminnych dodatków do podatku dochodowego, opłacanego przed reformą podatków ;	
" 6.	podatek rentowy od obligacyi	181,537 "
" 7.	" zarobkowy	460,000 "
" 8.	ekwiwalent	11,728 "
" 9.	bonifikacya funduszu krajowego i funduszy powiatowych	240,000 "
" 10.	ryczałt od kwitów na czynsze propinacyjne	20,000 "
	Razem	8,665,223 k

Potrącając od dochodów	10,903,298 K
wydatki	8,665,223 "
Okazuje się nadwyżka dochodu	2,238,075 K

Wysoki Sejm raczy uchwalić następujący budżet galic. funduszu propinacyjnego zasobowego na rok 1909 :

D o c h o d y :

Poz. 1. Odsetki	1,189,127 K
---------------------------	-------------

Wysoki Sejm raczy uchwalić następujący budżet galic. funduszu propinacyjnego rezerwowego na rok 1909 :

D o c h o d y :

Poz. 1. odsetki	705,826 K
---------------------------	-----------

W y d a t k i :

Poz. 1. płać urzędników	74,504 K
" 2. płać sług	4,861 "
" 3. adjuta	1,600 "
" 4. płać pomocników kancelaryjnych	15,362 "
do przeniesienia	96,327 "

	z przeniesienia	96,327 K
" 5.	datek na zakład zaopatrzenia pomocników kancelaryjnych	778 "
" 6.	dyurna	15,045 "
" 7.	na utrzymanie kasy ryczałt	20,000 "
" 8.	czynsze najmu	7,000 "
" 9.	podatek wodociągowy	350 "
" 10.	koszta administracyi powiatowej	52,000 "
" 11.	koszta podróży i diety członków Dyrekcyi	1,000 "
" 12.	potrzeby kancelaryjne	4,000 "
" 13.	koszta zarządu biurowego	3,000 "
" 14.	koszta sądowe	1,200 "
" 15.	renumeracya i zapomogi i nieprzewidziane	24,000 "
	razem	224,700 K

Potrącając od spodziewanego dochodu	705,826 K
wydatki	224,700 "
zostaje nadwyżka	481,126 K

Doliczając do tej nadwyżki wykazany ad VI. dochód funduszu zasobowego . . . . . 1,189,127 " tudzież prelinowaną ad V. nadwyżkę funduszu propinacyjnego ogólnego . . . . . 2,238,075 "

wynosi suma nadwyżek, spodziewana w roku 1909 . . . . . 3,908,328 K

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w myśl uchwały sejmowej z 11. listopada 1905 zbadał stosunki miast Brzeżany, Buczacz, Gorlice, Jaworów i Wadowice, które korzystają z prawa propinacyi pośrednio i względem dotacyi krajowej dla tych miast z chwilą zgaśnięcia prawa propinacyi przedłożył Sejmowi stosowne wnioski na najbliższej sesyi sejmowej.

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Petycyę gminy Rohatyna L. 1.729 i L. 2.852 przekazuje Sejm Wydziałowi krajowemu, aby stosunki w tych petycyach

przedstawione zbadał i względem uregulowania budżetu tego miasta po zgaśnięciu prawa propinacyi przedłożył odpowiednie wnioski na najbliższej sesyi sejmowej.

Marszałek otwiera rozprawę ogólną.

Przemawia p. Stapiński.

Przemawia p. T. Staruch.

Przemawia p. Tracz.

Izba uchwała zamknięcie rozprawy ogólnej na wniosek sekretarza p. Urbańskiego.

Przemawia zapisany do głosu p. Kozłowski.

Przemawia zapisany do głosu st. H. hr. Badeni.

Przemawia p. Laskowski jako przewodniczący komisji administracyjnej.

Przemawia sprawozdawca p. Skałkowski.

Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej.

Marszałek oznajmia, że ponieważ nikt nie zgłosił poprawek do wniosków komisji, przeto podda je łącznie pod uchwałę Izby.

W Izbie nikt nie sprzeciwia się takiemu sposobowi postępowania.

Izba uchwała łącznie i bez rozprawy wszystkie powyższe wnioski komisji, po poprzednim odczytaniu ich przez p. sprawozdawcę.

Następuje:

Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu dolińskiego.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Jahl odczytuje sprawozdanie, zakończone następującym wnioskiem:

Wysoki Sejm raczy wybór p. Stefana Cipersera na posła z kuryi gmin wiejskich powiatu dolińskiego za ważny.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Sprawozdanie komisji wodnej o sprawozdaniach Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany §§. 41. i 87. kraj. ustawy wodnej.

Sprawozdawca p. Jaworski uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania odczytuje następujący wniosek komisji

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy:

U s t a w a

z dnia . . . . zmieniająca postanowienia §§. 41. i 87. krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. kraj. Nr. 38.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Art. I.

§§. 41. i 87. krajowej ustawy wodnej z 14. marca 1875 Dz. u. kraj. Nr. 38. zostają uchylone w dotychczasowem brzmieniu i mają opiewać, jak następuje:

§. 41.

Do stawiania w wodach publicznych wszelkich budowli wodnych, mających na celu uregulowanie wody lub ochronę od wody, potrzeba zezwolenia właściwej władzy politycznej.

Pozwolenie takie wtedy tylko potrzebne jest do podobnych budowli w wodach prywatnych, jeżeli one oddziałują na cudze prawa albo na jakość, bieg, lub wysokość wody w wodach publicznych.

Przy budowlach ochronnych i regulacyjnych w wodach publicznych, które prowadzi państwo, albo które w interesie publicznym zarządzane zostały osobną ustawą krajową na podstawie projektu zatwierdzonego przez interesowane Minister-

stwa, odpada potrzeba udzielania pozwolenia, o ile do tych b. dowoli nie mają zastosowania postanowienia ust. z 30. czerwca 1884 Dz. p. p. Nr. 117; postępowanie wodno-prawne zatem, które co do takich projektów przeprowadzać ma polityczna władza krajowa, jako I. instancja, ograniczyć się winno do rozprawy nad zarzutami i roszczeniami stron interesowanych wobec urządzeń przewidzianych w projekcie szczegółowym i do wydania orzeczenia co do tych zarzutów i roszczeń.

§. 87.

W razie, jeżeli nastąpi warunek wskazany w §. 37. (§. 17. ustawy państw.), musi orzeczenie władzy politycznej zawierać postanowienie co do jakości i wysokości uiścić się mającego wynagrodzenia, które w braku zezwolenia wierzycieli tabularnych ma być złożone w sądzie realnym, któremu podlega grunt wywłaszczyć lub służebnością obciążyć się mający.

Jeżeli się interesowani tem nie zadowolą, kwota wynagrodzenia ma być oznaczoną przez sądowe oszacowanie według zasad postępowania przy wywłaszczeniu, do którego obydwie strony powołać należy.

O sądowe oszacowanie winni interesowani odnieść się w dniach trzydziestu po prawomocności orzeczenia władzy politycznej do tego sądu powiatowego, w którego okręgu znajduje się urządzenie uzasadniające żądanie wynagrodzenia.

Wykonaniu służebności jednak, albo wywłaszczeniu nie można przeszkadzać, skoro tylko orzeczenie władzy politycznej stało się prwomocnem i tymczasowo wyznaczona kwota wynagrodzenia albo wykupna sądownie została złożoną, albo też zabezpieczonem zostało rocznie płacić się mające wynagrodzenie.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, sprawiedliwości, spraw wewnętrznych i handlu.

Marszałek roztwiera rozprawę ogólną.

Przemawia p. Oleśnicki.

Przemawia p. Krzecznowicz i stawia następujący wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Projekt ustawy zwraca się komisji wodnej z poleceniem, aby przedłożyła projekt nowy, obejmujący zmiany paragrafów 41., 47. i 87. ustawy wodnej krajowej z 14. marca 1875 Dz. ust. kr. Nr. 38.

Przemawia p. Kędzior.

Izba uchwała zmknięcie rozprawy ogólnej na wniosek sekretarza p. Urbanckiego.

Marszałek oznajmia, że do głosu zapisani są pp, Witos i Korol.

Przemawia zapisany do głosu p. Witos.

Przemawia zapisany do głosu p. Korol.

Przemawia p. Krzecznowicz dla sprostowania faktów.

Przemawia sprawozdawca p. Jaworski.

Marszałek odczytuje następujący odraczający wniosek p. Krzecznowicza:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Projekt ustawy zwraca się komisji wodnej z poleceniem, aby przedłożyła projekt nowy, obejmujący zmiany paragrafów 41., 47. i 87. ustawy wodnej krajowej z 14. marca 1875 Dz. uk. kr. Nr. 38.

Izba popiera ten wniosek.

Izba odrzuca ten wniosek odraczający p. Krzecznowicza.

Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca czyta:

§. 41.

Do stawiania w wodach publicznych wszelkich budowli wodnych, mających na celu uregulowanie wody lub ochronę od wody, potrzeba zezwolenia właściwej władzy politycznej.

Pozwolenie takie wtedy tylko potrzebne jest do podobnych budowli w wodach prywatnych, jeżeli one oddziałują na cudze prawa, albo na jakość, bieg, lub wysokość wody w wodach publicznych.

Przy budowlach ochronnych i regulacyjnych w wodach publicznych, które przeprowadza państwo, albo które w interesie publicznym zarządzane zostały osobną ustawą krajową na podstawie projektu zatwierdzonego przez interesowane Ministerstwa, odpada potrzeba udzielania pozwolenia, o ile do tych budowli nie mają zastosowania postanowienia ust. z 30. czerwca 1884 Dz. p. p. Nr. 117; postępowanie wodno-prawne zatem, które co do takich projektów przeprowadzać ma polityczna władza krajowa, jako I. instancja, ograniczyć się winno do rozprawy nad zarzutami i roszczeniami stron interesowanych wobec urzędzeń przewidzianych w projekcie szczegółowym i do wydania orzeczenia co do tych zarzutów i roszczeń.

Izba bez rozprawy uchwała §. 41. zgodnie z wnioskiem komisji.

Sprawozdawca czyta:

§. 87.

W razie, jeżeli nastąpi warunek wskazany w §. 37. (§. 17. ustawy państw.), musi orzeczenie władzy politycznej zawierać postanowienie co do jakości i wysokości uścić się mającego wynagrodzenia, które w braku zezwolenia wierzycieli tabularnych ma być złożone w sądzie realnym, któremu podlega grunt wywłaszczyć lub służebnością obciążyć się mający.

Jeżeli się interesowani tem nie zadowolą, kwota wynagrodzenia ma być oznaczoną przez sądowe oszacowanie według zasad postępowania przy wywłaszczeniu, do którego obydwie strony powołać należy.

O sądowe oszacowanie winni interesowani odnieść się w dniach trzydziestu po prawomocności orzeczenia władzy politycznej do tego sądu powiatowego, w którego okręgu znajduje się urządzenie uzasadniające żądanie wynagrodzenia.

Wykonaniu służebności jednak, albo wywłaszczeniu nie można przeszkadzać, skoro tylko orzeczenie władzy politycznej stało się prawomocnem i tymczasowo wyznaczona kwota wynagrodzenia albo wykupna sądownie została złożoną, albo też zabezpieczonem zostało rocznie płacić się mające wynagrodzenie.

Marszałek odczytuje następującą poprawkę p. Oleśnickiego:

zamiast słów: „w dniach trzydziestu“ wstawić słowa: „w ciągu jednego roku“.

Przemawia p. Oleśnicki.

Izba popiera poprawkę powyższą p. Oleśnickiego.

Przemawia p. Krzeczunowicz i stawia następującą poprawkę:

„Postanowienie o terminie trzydziestodniowym niema zastosowania tam, gdzie budowle przeprowadza państwo lub jakiś specjalny fundusz państwowy“.

Izba popiera poprawkę powyższą p. Krzeczunowicza.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca.

Marszałek poddaje następującą poprawkę p. Oleśnickiego pod uchwałę Izby:

zamiast słów: „w dniach trzydziestu“, wstawić słowa: „w ciągu jednego roku“.

Izba uchwała tę poprawkę p. Oleśnickiego, następnie oddzielnie uchwała Izba §. 87. zgodnie z wnioskiem komisji wraz poprawką p. Oleśnickiego.

Marszałek odczytuje następującą poprawkę p. Krzeczunowicza:

do §. 87. ust. trzeci wiersz dodać:

„Postanowienie o terminie trzydziestukilkudniowym niema zastosowania tam, gdzie budowlę przeprowadza państwo lub jakiś specjalny fundusz państwowy“.

Przemawia p. Krzeczunowicz i oznajmia, że wobec uchwalenia poprawki p. Oleśnickiego termin w swej poprawce zmienia z „trzydziestodniowego“ na „jednoroczny“.

Izba odrzuca poprawkę p. Krzeczunowicza.

Marszałek oznajmia, że ponieważ nikt nie żąda głosu, ani nie zgłosił poprawki do tytułu, wstępu ustawy i art. II. i III. przeto podda je łącznie pod uchwałę Izby.

W Izbie nikt nie sprzeciwia się temu sposobowi postępowania.

Sprawozdawca czyta:

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, sprawiedliwości, spraw wewnętrznych i handlu.

U s t a w a

z dnia . . . . . zmieniająca postanowienia §§. 41. i 87. krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. kraj, Nr. 38.

Za zgoda Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Art. I.

§§. 41. i 87. krajowej ustawy wodnej z 14. marca 1875 Dz. u. kraj. Nr. 38. zostają uchylone w dotychczasowem brzmieniu i mają opiewać, jak następuje:

Izba bez rozprawy i łącznie uchwała zgodnie z wnioskiem komisji art. II. i III., tytuł i wstęp ustawy.

Uchwaliwszy następnie na wniosek sprawozdawcy przystąpić do trzeciego czytania projektu powyższej ustawy bez czytania, uchwała Izba cały projekt powyższej ustawy w trzecim czytaniu bez czytania.

Następuje:

Sprawozdanie komisji wodnej ze sprawozdania Wydziału krajowego o regulacji rzek kanałowych.

Sprawozdawca p. Kozłowski uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbńskiego od czytania sprawozdania odczytuje następujące wnioski komisji.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

A. 1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 21. lipca 1908 L. 71.320.908.

2. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby na roboty około regulacji rzek w myśl programu uchwalonego przez komisję dla regulacji rzek przeznaczone kwoty, w terminach właściwych wypłacał — ażeby przeto w przyszłości części ogólnych kosztów budowy w latach 1909 do 1912 wykonać się mających, nie jak dotychczas w miesięcznych ratach, ale w rocznych lub półrocznych ratach c. k. Namiestnictwu asygnował.

3. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby bieg robót około regulacji rzek ustawą z dnia 9. maja 1907 objętych przyspieszył.

4. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby specjalnych komisarzy wydnych w myśl §. 20. rozporządzenia wykonawczego do ustawy krajowej z dnia 18. września 1901 Dz. u. kr. Nr 103 jak najprędzej powołał i wydanie instrukcyi dla nich przyspieszył, oraz, ażeby utworzył osobne posady w celu powoływania hydrotechników jako znawców zawodowych dla władz politycznych.

5. Zważywszy, że nowa organizacja władz centralnych tak ze względu na brak jednolitego kierunku, jak i z uwagi na wynikającą z powodu potrzeby porozumie-

nia się kilku czynników, stratę czasu, może wystawić wczesne i praktyczne wykonanie dróg wodnych i regulacji rzek na poważne niebezpieczeństwo,

Sejm wzywa ponownie c. k. Rząd, ażeby w duchu równocześnie z ustawą kanałową w r. 1901 przez Izbę poselską uchwalonej, a dotychczas nie wykonanej rezolucyi, skupił wszystkie dotychczas w Ministerstwie handlu, spraw wewnętrznych, i rolnictwa rozstrzelone agendy budownictwa wodnego w Ministerstwie dla robót publicznych.

6. Sejm wzywa c. Rząd, ażeby utworzył przy c. k. Namiestnictwie bezpośrednio namiestnikowi podlegającą dyrekcję dla wszystkich działów gospodarstwa wodnego, dla kanałów, rzek spławnych i niespławnych, zabudowania potoków górskich, rewizji projektów melioracyjnych i spółek wodnych, a zanim to nastąpi, przydzielił sprawy dotyczące budowy kanałów, rzek spławnych, zabudowania potoków górskich i zalesienia stoków gór Departamentowi Namiestnictwa dla robót wodnych.

7. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby podwyższył tak fundusz na zawodowe kształcenie większej liczby techników dla budowy wodnych, jak i dotację dla inżynierów w celu ułatwienia im specjalnego kształcenia się za granicą przy budowach wodnych.

8. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby rozszerzył zakres działania władz krajowych w sprawach dotyczących budowy kanałów, regulacji rzek spławnych, zabudowania potoków górskich i zalesienia stoków gór.

9. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby przeprowadził w jak najszybszym przeciągu czasu rewizję zastarzałych rozporządzeń wykonawczych, obowiązujących dla państwowych budowli wodnych.

B) Przedstawione przez komisję Wysokiemu Sejmowi do uchwały rezolucye posła Oleśnickiego :

„Wysoki Sejm raczy uchwalić do c. k. Rządu rezolucye z bardzo stanowczym wezwaniem :

1. ażeby c. k. Rząd uzupełnił rozporządzenie wykonawcze z 21. kwietnia 1904 postanowieniem także i trzeciego ustępu §. 13. ustawy z dnia 11. czerwca 1901 L. 66. Dz. u. p., tudzież przepisem, że projekta regulacji interesowanym przed zatwierdzeniem planów szczegółowych okazywane być winny, przyczem ma im służyć prawo wnoszenia przeciwko rzuconym projektom zarzutów i podnoszenia żądań, które mają być przedmiotem ocenienia krajowej komisji regulacyjnej ;

2. ażeby c. k. Rząd wydał ściśle polecenie władzom regulacyję przeprowadzającym i ich organom, by w myśl tych przepisów ściśle przestrzegali, ażeby wskutek regulacji stosunki gospodarcze adiacentów nie uległy pogorszeniu, ale przeciwnie polepszeniu, a w szczególności, by co do interesów gospodarczych w powyższym sprawozdaniu (na stronie 10 pod a do g) wymienionych, danem było interesowanym całkowite zabezpieczenie praw przed pogorszeniem, względnie całkowite wynagrodzenie, gdy pogorszeniu temu żadną miarą nie da się zapobiedz“.

C) przedłożona przez komisję Wysokiemu Sejmowi do uchwały rezolucya posła Bojki :

„1. Sejm wzywa c. k. Rząd, by młynom, istniejącym od wieków na Dunajcu (pływakom), nie przeszkadzał dalej istnieć, a jeżeli to byłoby szkodliwym dla regulacji rzeki, aby właściciele młynów wynagrodził tak, by nie byli pokrzywdzeni.

2. Sejm wzywa c. k. Rząd, by pokrył koszta żwirowania tamy dojazdowej przy ujściu Dunajca do Wisły i żeby ludności dozwolił wolnego dojazdu po piasek, węgiel galarami wożony.

3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by w razie potrzeby dotyczący wła-

ściciele gruntów mogli swe plony wynosić i składać na dotyczących wałach“.

D) Przedstawiona przez komisję Sejmowi do uchwały rezolucya posła Kędziora:

„Sejm wzywa c. k. Sząd, ażeby nie stawiał trudności właścicielom gruntów nadbrzeżnych przy zasadzaniu ich odsypisk wikliną, lecz ułatwił im zakulturowanie odsypisk przez przybliżone oznaczenie trasy regulacyjnej, zanim roboty regulacyjne na odnośnej przestrzeni rzeki zostaną rozpoczęte“.

E) Przedstawiona przez komisję Sejmowi do uchwały rezolucya rektora Niemętowskiego :

„Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby w interesie doskonałego wyposażenia nowoutworzonego Wydziału hydrotechnicznego w Szkole politechnicznej we Lwowie nie szczędził środków materyalnych na utworzenie a względnie należyte wyposażenie potrzebnych katedr z zakresu budowy wodnych“.

F) Przedstawiona przez komisję Sejmowi do uchwały rezolucya posła Krynickiego :

„Wzywa się c. k. Rząd, ażeby wniesioną do c. k. Namiestnictwa prośbę gmin nadbrzeżnych rzeki Bystrzycy i jej dopływów o jej uregulowanie, a co najmniej o zabezpieczenie brzegów w miejscach, gdzie zagraża bezpośrednio domom i gospodarczym budynkom oraz ogrodom, jak najrychlej korzystnie i przychylnie załatwił i bezzwłocznie co potrzeba urzędowi regulacji Bystrzycy sołotwińskiej w Stanisławie poruczył“.

G) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu co do wszystkich powyższych punktów starać się o ciągłe porozumienie z c. k. Rządem i z całą energią popierać ich wykonanie.

Marszałek roztwiera rozprawę ogólną.

Przemawia p. Oleśnicki.

Przemawia p. Długosz i stawia następującą rezolucję :

Wzywa się c. k. Rząd aby w porozumieniu z Wydziałem krajowym zmienił program generalny uzupełnienia regulacji rzek kanałowych w tym kierunku ażeby regulacja rzek Ropy i Sękówki możliwie jeszcze przed upływem pierwszego okresu prac regulacyjnych t. j. przed rokiem 1913 została rozpoczęta.

Przemawia p. K. Lubomirski i stawia następującą rezolucję :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby zmienił względnie uzupełnił program generalny uzupełnienia regulacji rzek kanałowych w tym kierunku, iżby w pierwszym okresie budowy 1908—1912 rozpoczęta została regulacja wraz z zabudowaniem dopływów rzeki Raby oraz potoków Słonianki i Poniczanki a w szczególności w gminach Słone, Ponice, i Rabka.

Przemawia p. Kędzior i stawia następującą rezolucję :

I. Sejm ustanawia cztery stypendya po 500 K rocznie na razie na lat pięć począwszy od roku naukowego 1908—9 dla słuchaczy zwyczajnych wydziału hydrotechnicznego na politechnice lwowskiej, którzy się zobowiążą po ukończeniu studiów wstąpić do służby krajowej.

II. Sejm uznając nagłą potrzebę obwałowania Wisły powyżej Krakowa, wzywa c. k. Rząd, ażeby dostarczył Wydziałowi krajowemu jak najrychlej obliczenia ilości wielkiej wody Wisły powyżej Krakowa, tak ażeby projekty techniczne dla obwałowania lewego brzegu Wisły od tujścia Przemyski do Bielan, tudzież prawego brzegu tej rzeki od Jawiszowic do Bodzowa mogły być w ciągu zimy 1908—1909 wykonane, a projekty ustaw zapewniających wykonanie robót przy pomocy pańswowego funduszu meloracyjnego zostały przedłożone Sejmowi na najbliższej sesyi.

III. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby po ustaleniu niwelety wałów nadwiślańskich powyżej Krakowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym rozpoczął z wiosną 1909 budowę prawego wału nadwiślańskiego od Jawiszowic wdół do ujścia Przemszy na razie na rachunek dodatku państwowego, (państwowej dotacyi wodnej).

Zaliczona ze skarbu państwa na te roboty kwota służyć ma na częściowe pokrycie datku państwa, jaki specjalną ustawą regulującą to przedsiębiorstwo zostanie przyznany z państwowego funduszu melioracyjnego.

Przemawia c. k. wiceprezydent Namieśnictwa Dr. Juliusz Kleberg, jako komisarz rządowy.

Izba uchwała zamknięcie rozprawy ogólnej na wniosek sekretarza p. Urbańskiego

Marszałek oznajmia, że do głosu zapisany jest p. Sandulak.

Przemawia zapisany do głosu p. Sandulak.

Marszałek oznajmia, że przemówienie p. sprawozdawcy odkłada z powodu spóźnionej pory do następnego posi dzenia.

Marszałek zamyka posiedzenie oznajmując następnę na dzień 4. listopada 1908 na godzinę 10 przed południem i odczytuje porządek dzienny następnego posiedzenia.

Koniec posiedzenia godzina 12. minut 24 po północy.

Marszałek krajowy :

Stanisław Badeni w. r.

Sekretarze :

Mieczysław Urbański w. r.

Stanisław Henryk Badeni w. r.